

345
1893 | 3

რვათ - 4 - ნიშნის უნივერსალი

საქართველოს
საბჭოთაო სკოლა

№ IV

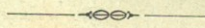

1893

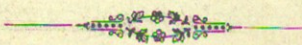
ქუჩის «ჯეჯილი»-სა

	გვერდი
I. ბავშვები და მზე, ლექსი — დეტუ შეკრების	3
II. კულტურა წარუწუნას ნაამბობი, თ. რაზიკაშვილის	5
III. ნადირობა, ლექსი — თეოფ. კანდელაკის	14
IV. ბაბუკას ალექსანდრე — ან. თ.-წ — სს	16
V. შველი, ლექსი — შ. მღვიმელის	29
VI. ზღაპარი (წარმოდგენილი კნ. ნატ. ამირაჯიბის მიერ).	32
VII. მტრედი და მიმინო ეზობისა, თარგმ. — შ. ლევაშვილის	35
VIII. იის ხეცური თეოფ. კანდელაკის	36
IX. ჯაჭვის ნათქვამი (ხალხური ლექსი)	39
X. მტურავი ბუდეები — ილიკოსი	40
XI. იოსების ბედი (ამბავი საღვთო წერილიდან) — წყაღტუგელის	47
XII. ვასო და ჩიტები იაკობ სვიმონისძისა	53
XIII. სამი მომკალი და ორკეცი ფასი სწავლისა — მისიკე	55
XIV. სიკეთე ბორცვისათვის — მისიკე	56
XV. ანდაზები, გამოცანები, ხალხური ლექსები, თეთრი ქათამი, შაირი, ჩქარა გამოსათქმელი, ზმები, ისტორიული აკროსტიხი, აკროსტიხი, შარადა და რებუსი	47

რედაქცია უმარხილესათა სითხეს, რომ ვისაც ფული ანა აქვს შემოტანა და ქსურთ ქუჩის მიღება წლის დამლევადის დროსად ანხობას რედაქციას.

ვისაც სურს წარსული წლების „ჯეჯილი“-ს ნომრების ყიდვა, შეუძლიათ იყიდონ ქ. ტფილისში ახალ გაღებულ ქართულ წიგნების საკითხავში (არწრუნისეულ ქარვასლის ეზოში) და ქ. ქუთაისში ძმათა წერეთელთა წიგნის მაღაზიაში.

3-17
გვ. 2

ჯეჯილი

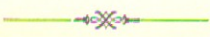
საყმაწვილო ნახატებიანი

ჟურნალი

იზარდე, მწვანე ჯეჯილო,
დაპურდი, გახდი ყანო!...
ა. დ.

№ IV

წამალი მართლაც

ბ ფ ი ლ ი ს ი

3202

«სტეუგდებით!»—უთხრა მათ დედაძე,
«მტვერი ოთახში აწიო
და სიბნელეში იმაღლის,
თუაღმართის უხინაწიო;

ხოლო, თუ მოხვდა მზის სსივი,
მაშინვე გამოხნდებაო
და ჩვენც ვტყობულობთ, რომ ოთახს:
გაწმენდა ეჭირვებაო.»

სწავლაც იგივე მსე აწიო.
სადაც თავის შუქს მიაფენს,
თუ სადმე იმაღებოდა
სიავე რაძე, მუის აჩენს;

მაგრამ ბავშების არ იყოს,
სოკიერები ჭფიქრობენ,
რომ სწავლას მოაქვს სიავე
და მის შესუთვას ცდილობენ...

დუბუ მგროლი.

კუდგეძელა წრუწუნას ნაამბობი

(ამბავი სათაგვეთისა)

I

კუდგეძელა კუდგეძელი წრუწუნა თსილი-ზარია-
შვილი. მეტად დიდი კუდი ძაქეს და იმიტომ
დამარქვეს «კუდგეძელა». ჩვენი ბინა სკოლის ია-
ტაკ ქვეშ არის.

დაწვრილებით რო მოგიყუეთ ჩემს ამბავს, გძელი
ზღანარი გაძოვა. ვიცე მოგაბესრებთ და ისევ მოკლედ
მოგასსენებთ.

ზირველად აქ ჩეძი ძამა-ზანა დასასლებულა.

იმ დროს სათაგვეთში საშინელი შიძშილობა ყოფი-
ლა, ცულის უუაობას რომ იტყვიან.

სათაგვეთის ბედელ-ორმოები სულ დაცარიელებულა,
სასეიდი ძარცვალი ვედარავის უშოვნია. შიძშილობას არეუ-
ლობა მოჭყოლია. სათაგვეთის კეისარი ტახტიდან ჩამოუ-
გდიათ; სულ ერთძანეთში არეულ-დარეულან.

ვინაც ვის მოერეოდა, თურძე ართმევდა და სცარცვაუ-
და. შიძშილს თან ჭირიც მოჭყოლია, თაგვები ძალიან
დასარალეებულან. ცოცსლები თურძე ძკვდრების დამარხვას
ვერ ასწრობდენ და ისე ოსრადა ჭერიდენ მინდორსედ.

ბევრი უვავი და ყორანი კი გაძლებოდა იძათ ლეშით;
შსამად შეერგოთ.

ეჭვ, ვინ მოსთვლის მამინდელ ცოდო-მადლს, სორველობა იმასთან რა გასასხენებელია!

ჩემი მამა-პაპა ცოცხალი გადარჩენიათ. ამდგარან და აქ გადმოსახლებულან, როგორც იაკოფი ეგვიპტეში გადასახლდა.

კვეხნაში ნუ ჩამომართმევთ და საღმთო წერილი წყალივით ვაცო. სკოლაში რო ბიჭები კითხულობენ, მე ძირიდან უურს უუგდებ და ვინსომებ. მაშინ ვიტყვი, მოდი ერთი ავალ და მე დავაური ჯორის წისლებივითა მეთქი, მაგრამ თან კიდევ მეშინიან იმ ორფესა აულაუდებისა, თუ დამიჭირეს კუდიდან ტყავს გამაძრობენ.

II

იატაკ ქვეშ ლამაზი სოროები გვაქვს გამართული. ჩავაგებთ შიგ თბილად, რაც მოგვსუდება, ბუძბული, მატყელი, ქაღალდი, მონძ-მანძი, სხვა-და-სხვა ფარჩის ნაკერები, კამფეტის ფოჩები, ჩაღა, დავათბუნებთ და მერე შიგ ჩავსვდებით. თბილად და რბილად წოლა ძალიან სასიამოვნოა. სამთარში კაცებსავით ჩვენ ცეცხლი როდი ვიცით. მანც ცეცხლს ვერ ვეწურობით, რადგან ჩლიჩანი სასალები გვაქვს. ერთიც ვნახოთ, მოეკიდა ჩვენ ბუნაგებს ცეცხლი, სომ სულ შიგ უნდა გამოვიწრუკოთ. ჩვენთვის დმერთს ცაზედ უნთია ცეცხლი, არც შემა ეჭირვება და არც ნახშირი.

ეველა ოჯახს თავისი საკუთარი სორო აქვს.

სოფელი და ქალაქებიცა გვაქვს თითო თემს გამართული. ომი და ჩხუბი იშვიათად ვიცით. მშვიდობიანობა ძალიან გვიყვარს.

მამასახლისი და მოსამართლეებიც გვევს, იმათ უნდა გაგვასამართლონ, და მაშინვე დასაჯონ, მართალი გაამართლონ.

ვისაც დიდი დანამაული გამოაჩნდება ვაი იმისი ბრალი. გადუწვევებენ მაშინვე მძიმე სასჯელს: ხუთჯერ ხუთი გუდა სახდო უნდა მოიტანოს სათაგვეთისათვის იმ ადგილიდან, სადაც უურდიდა კნავილა ცხოვრობს. ბევრის ძვლები ჩააკნატუნა იმანაც, ნუ დაელიოს ჩვენი ცოდვა!

ჩვენი ხელმწიფე კეისარია. იმისი ცოლი—ჰეწენიკ დედუბალია. ძალიან ლამაზი და მდიდარი ქალია. ათასი გუდა მქარა მოჰყვამს მსითევში. რაკი თვითონ მდიდარია, ჩვენც დიდ ხარჯს არ გვანდევინებს. სულსედი თითო მარცვალნი სორბალი ხელმწიფის სასინაში უნდა შევიტანოთ და თითო გუდა მქარა, ან ქონი, თითო სოფელმა ჰეწენიკს მიართვას, ტკბილი რამეები ძალიან უყვარს და ძალიან მსუნავიცა ბრძანდება...

სასმელად წყალსა და რქეს ვეწეობით. ღვინო მქავეა, არაყი მწარე, ჩაი ცხელი, ჰირს დაგვევს და იმიტომ არ გიანსლებით.

წინიან საჭმელს არა ვჭამთ, რადგან ცეცხლი არ ვიცით, რასედი მოგხარძავთ რამესა.

რბილს საჭმელსაც არ ვეწეობით.

ჩვენ რომ სძელი რამე არ ვსრათ, კბილები ისე დაგვესრდება, რომ ტუჩებს გაგვიხვრეტავს და ღრჯოლებიანი გავხვდებით, სძელი რამე ჩვენთვის მზა არის.

სიძინდისა, ჰურისა, ქერისა, ფეცვისა, ბრინჯის მარცვლები, თხილი, კაკალი, ნუში, მქარა, ქონი, და ამისთანები რამე ძალიან გვიყვარს.

ცერცვლობიოს არა ვჭამთ, გრილია, მუცელს შემო-
გვებრავს და არც მარხვას ვინახავთ, ისევე კაცებმა მიიბ-
რუნებენ...

თაფლიც ძალიან გვიყვარს. თუ მივაგნეთ, შეუჭმელს
არ გავუშვებთ. სოკოვარ კი შიგ ფენი ჩაეწებება სოკოსა
და მაშინ კი უნდა გამოეთხოვოს მსესა.

III

თქვეს, ჩვენს თავსედ, ემაწვილების სასწავლო ოთახ-
ში მრავალი ნამცეცები ურიაო. ის რომ სელთ ვიგდოთ,
სასრუნავი აღარაფერი გვექნებაო. როგორ უნდა ავეკრი-
ფა, ფიქრი დავიწყეთ. ახლა არა იყო პატარა ჭუჭრუ-
ტანების მეტი, რომელშიაც თავი ვერ აძვრებოდა.

ბევრ ადამიანს შეძევ კადავწვივით იატაკში
ერთი სვრელი ამოგვეღრღნა. თქმა და საქმის შედგომა
ერთი იყო. ათიოდე კბილ-მაგარმა თავკმა ჩემი მეთაურო-
ბით იატაკს ღრღნა დაუწყო. საქმე სტვირვით წავიდა.
ასეთი სვრელი გავაკეთეთ, გაქცეული ისე ჩავძვრებოდით,
თითქო კარებიაო. ჩვენს სინარულს რაღა შეედრებოდა;
ავკლით ძაღლა. როგორ ავწერო, რამდენი რამე ვინახავთ
იქა, სად მჭადის ქერქი ეგდო, სად პურისა, სად მარცვ-
ლები, სად კაკლის გული და ათასი სხვა. ისე გავკედით,
ისე, რომ მუცლები რუძებზევით გავკვიხდა, უკან რომ დავ-
ბრუნდით სვრელში კინაღამ გავიჭედეთ.

სათავგებობი დიდი სინარული იყო. კეისარმაც ჩვენს
ძამასასხლისს საჩუქრად ერთი გუდა ქონში ამოვუღებელი
ქერქი გამოუგზავნა. ვხიდეთ და ვხიდეთ ნამცეცებათ სახვე
გულები.

კუდგქელა წრუწუნას ნასამბობი

რო ავიდოდით, ჯერ კავებდებოდით, მერე თამაშობას დავიწყებდით და გამოვრბოდით, ბოლოსდა ავერეოდით შინ წასადებ სურსათსა. მოვიკიდებდით სავსე გუდებს და მივა-
თრევდით.

ჩვენში გუდა ქათმის ფეხის წინაყარია, კაცები რო
სბოს ტყავსა სძარბობენ, ის სომ არ გვეკანოთ?...

IV

ჩვენმა თავისუფლად სეირობამ დიდხანს არ კასტანა.
მამასახლისმა რაღაც მოსასრებით გვიბრძანა, ჯერით გვე-
ლო გროვა გროვათ, ერთბაშად ბევრი არ უნდა წავსული-
ვათ.

რას ვიცი, სიფთხილეს თავი არა სტკივაო, სთქვა მამა-
სახლისმა. იქ რო რამე დაგემართოსო, თქვენს სისხლს
კეისარი მე მოძთხოვსო.

მაგრამ იმისი დარბევა უმეტესობას არ ეჭაშნიკა.
ვევლანს უნდოდა მალა ასვლა და თავის ნებაზედ სუნსული.

ჩვენი მამასახლისი ბებერი იყო, ვიფიქრეთ, იქნება
მოკვდეს და თავის თავად მოგვემორდესო. ველოდით, ვე-
ლოდით, მაგრამ ის არცა კვდებოდა და ჩვენც ჩვენს ნება-
ზედ ვეღარ დაუდიოდით. უნდა გითხრათ კი, რომ რაც ის
იყო მამასახლისად, უბედურება არაფერი არ შეგვძთხვევია.
ვითმინეთ და ვეღარ მოვითმინეთ.

ასახლავსდებმა შევკარით ზირი, ძველი მამასახლისი
უნდა გადგვეყენებია და ასახლი ამოგვერჩია. ერთს ღამეს,
როცა მამასახლისს თავის სოროში ეძინა, ოცამდე ბიჭი
დავესნით იმის სახლს, მივანგრ-მოვანგრეთ, ისიც და

სულ კუდით ვაფხოკიალეთ. დაგებინეთ, კავწიწკნეთ, კაუ-
წეწეთ ლოგინიც და დაგბრუნდით გამარჯვებულები.

რაკი ბებერი მამასახლისი თავიდან მოვიძორეთ, ჯერა
ვსთქვით, უფროსი რათ გვინდა, როგორც გვინდა, ისე
მოვიქცეთ თავისუფლად. მაგრამ ძველს ჩვეულებას ვერ
ვუღალატეთ, ისევ ჩვეულებამ დაგვძლია.

დაუწვეთ ახალ მამასახლისს ძებნა.

ეველამ ჩემსედ მოიძვირა სელი. მე უარი უთხარ.
ძლიან გძელი კუდი მქვს, დავლარობაში დამიძლის და
კარგს უფროსობას ვერ კავწიწკნეთ-ძეთქი.

მამასახლისად ძერე ერთი ყომრალი ავირჩიეთ, კარგი
გვარშივილი, ყოჩალი, დიდგბილა, მარდი, თვალ-წვრილი
და ცხვირ წვეტი.

ჭკუა კი მაგდენი არა ჰქონდა. ან რა საჭირო იყო,
ჩვენ გვეგონა მთას ბარად მოგვიტანსო.

ამას იქით ახალი დრო დაგვიდგა.

V

ახალმა მამასახლისმა ნება მოგვცა, როდესაც ჩვენი
ნება იქნებოდა, ავსულიყავით და დროება გვეტარებინა. ამას
შემდეგ აღარც დღე გაგვანხდა და აღარც ღამე.

ეს თავისუფლება იაფად არ დაგვიჯდა. ერთსეულ ერ-
თი უბედურება დაგვატყდა, რომ ახლაც უწესრად ვერ მომი-
გონებინა. მოგასხენებთ. ერთსეულ იმ დროს ავედით ძაღლს
ოთანში, რომ ბიჭები ისევ იქ იყვენ. სელში რაღაც ეჭი-
რათ, თეთრდა შლიდენ და ელანარაკებოდა ის თეთრი
იმათა. ის თურმე წიგნი იყო. ძლიან კამიკვირდა, უსუ-

ლო როგორ ელანარაკება-მეთქი. ძალიან მომინდა, მეცა მქონოდა. ვიჯექ მთელი საათი და უურს ვუგდებდი. ერთს წიგნში ჩვენი კეისარი იყო. მე მეგონა შივა სის-მეთქი, მაგრამ ბოლოს გავიგე, რომ დასატული იყო.

ეს ამბავი სხვებს შევატეობინე, ეველამ ერთად გავა-
რიგეთ, ის წიგნი გვემოვა. როგორც იყო, ის დღე დავა-
ლამეთ. მე უური ვუგდე ბიჭებს, ის წიგნი სადაც შედეს,
დავისწომე.

დალაძა. ფეხის ხმა მისწედა. ჩვენი სათაგვეთის ახალ-
განდობა ფეხსედ დადგა. ერთს წამში ძალდა ფხაკა ავი-
ტანეთ. ვეძებთ იმ წიგნს. ბოლოს ვინაოვნე. აბა, სად დამე-
კარგებოდა. შევასტი მაშინვე შედა, შემოსხდენ სხვებიც,
ვსივარ, ვსივარ, წიგნი ხმას არ იღებს. ხან ირგულივ
ურბენ, ხან შედ ვასტები, ხანა ვსუნავ, ხანა ვლოკავ,
ვლრნი, ის კიდევ ხმას არ იღებს. გული მომივიდა.
მოვიკვდე, თუ კეისარს არ მიგართვა-მეთქი. ძალიან დაგვი-
ძაღლებდა და საშვილიშვილოდაც დარჩებოდა სახელი. ჩე-
მი ახრი სხვებსაც შევატეობინე. მაშინვე მომეშველენ, სო-
გი იქით მოვეჭიდეთ, სოგი აქეთ, ვეწევით, რაც ძალი და
ღონე გვაქვს. ამ ამბავში რო ვართ და ერთიც ვნახოთ:
ტყაბ! მოისძა ტყაზანი. აღარ მახსოვს როგორ გადავსტი.
გულ განეთქილი ერთს თვალის დასამხამებაში სოროს ვე-
ცი, მაგრამ სხვებს კიდევ მიესწროთ, უკანები ფეხს ძაღ-
გამდენ ამ ოხერ გძელს კუდსედ და აღარ მიშვებდენ. რის
ვაივავლასით გონს მოველ. დავბრუნდი უკან, რაკი არა-
ვინ მომდევდა, ვნახო რა არის-მეთქი. მივიპარე, მივიპა-
რე, ის წიგნი გღია ძირს, ძაღლიდან გადმოგვიგდია და
პარტყა იმან მოიღო. ეს რო დაინახეს, სხვებიც დაბრუნ-

დენ. შეკუდებით წინანდელ საქმეს, ვეწევით წიგნსა ვათრით, ვათრით და როგორც იყო, სვრელთან მივათრიეთ. მაგრამ დასე უბედურებას. სვრელში არ ჩაეტია. რაღა უნდა გვექნა. ვიტრიალეთ, ვიტრიალეთ. მერე მივადევით და დაუწევით სვრა, ცოტ-ცოტათი მანც ჩავიტანათო, მთელი ღამე ვხარით და ვზიდეთ. გათენებისას დავანებეთ თავი და დავბრუნდით სახლში. დავიძინეთ. როცა გამოგვეღვიძა, შუადღე იქნებოდა, წამოვსტით სახეაროდ, წიგნის ჩამოტანას უნდა შევდგომოდით ჯერ ერთი ავკსავნეთ. თქვა, წიგნი აღარსად არისო. ბიჭები ისევ ისე სხედანო. გადავწვიტეთ ჩვენი წიგნი გვეპოვნა. ერთს წამში იქ დავიბადეთ.

ზოგი სად დავრბოდით და ზოგი სად, ზოგი ბიჭებს შეუძვერით ფეხებში, უბედურებამ თუ გაგვაგულადა. მე და მამასახლისი კარებთან ვიდექით, უცებ ერთი დაიგრიალეს ამოდენა ბიჭებმა, წამოხსტენ და .. აღარ ვიცი, რა მოხდა. მე შიშით გულ-წასული ფეხით ჩამიტანეს დაბლა, ვინც გამოქცეულიყო და თავისთვის ეშველა.

ერთი საშინელი წრეწუნი და ბრახი-ბრუსი. ისმოდა. მიველ, მინდოდა სვრელიდან ამეხედნა, რა ამბავი იყო მაღლა, მაგრამ სადღა იყო ასავალი, ქაღალდები და ნაფოტები ჩაეჭედათ შივა.

დაიღუპა, დაიღუპა ჩვენი სათაგვეთი ბევრი ასაღვას-და გამოეთხოვა წუთისროფელს, ბევრი მოეძალა მსენს. ვისი დედა ტიროდა, ვისი მამა, ვისი და, ვისი ცოლი და შვილი. გლოვა და ზარი იყო სათაგვეთში. იძისთანა ნუღარაფერი ნახოს ჩემმა თვალებმა.

კუდგებელა წრუწუნას ნაამბობი

მეორე დღეს ჩვენი ძველები გარეთ უხატრონოდ ეუბ-
 რენ. რომელსაც ჰატრონი გამოუხნდა და მიწას მიანბანა,
 ხომ კარგი და რომელსაც არა, განდა კაჭკაჭის საწიწკნი.

ზოგს თავი ჭქონდა გაჩეხილი, ზოგს წელი მოწვეუ-
 ტილი, ზოგისა ტყავი და სორცი ერთმანეთში იყო არეუ-
 ლი, ზოგს გადაღვლეპილი კუდილა გაეშვირა. მე, მამა-
 სასლისი და კიდევ რამდენიმე გადავჩნით, სხვანი სულ იქ
 დანოცენ. მთელი სათაგვეთი კი არ გაწვევტილა. ჭკვიან-
 ნები დარჩენ. იმათ მალა არცკი აუსედნიათ; გიქმაჟი ვა-
 ქები განსწედენ. საუკუნოდ იეოს იმათი სასელი! ახლა
 ვფიქრობ, იქნება ბებერი მამასასლისის ცოდვამაც გვიყო.
 ბევრს სხვას გაამბობთ, თუ გესიამოვნებთ, თუ რა მოუ-
 ვიდა ყომრალს და როგორ იყო ჩვენი ომი კატანთანა. ახლა
 კი თქვენც დაილაღეთ და მეც ცოლშვილს უნდა მივხედო.

თ. რაზიკაშვილი

ნ ა დ ი რ ი ბ ა

ონადირემ ერთხელ ორი
 დაგეშილი მეძებარი
 წაიყვანა სანადიროდ,
 მოატარა მთა და ბარი.

„მურა“ დინჯად კუდის ქნევით
 დადიოდა, თავს ღუნავდა,
 ნადირის კვალს დაკვირვებით
 დაცქეროდა და სუნავდა.

„ყურშავა“ კი თავ-აღებით
 დაძვრებოდა ყოველ ჯაგში;
 ერთგულობის ნიშნად პატრონს
 შეჰყურებდა თან თვალ-წარბში!

აგერ „ყურშა“ შეჩერდა და
 მონადირეს შეცქერია;
 იმან თოფი გაისროლა—
 ჰხედავს—იქ არაფერია!

ძალდი გარბის ოთხ-ანადებ....
 ხანიც არ დაუყოვნია,
 რომ შეჩერდა და წკმუტუნებს:
 ბუჩქში ზღარბი უპოვნია!

„ყურშა“ წინვე მიკუნტრუშებს,
 კიდევა ჰყევს აგერ ნელა:
 პატრონი რომ თავს წაადგა,
 გამოაგლო მან თხუნელა!

ნ ა დ ი რ ო ბ ა

მთელ დღეს ასე გაფოთებით
ღობე-ყორეს ედებოდა,
სახეირო კი იმის გნით
არაფერი კეთდებოდა!

მან ამ გვარი ცუდლუტობა
ასჯერ მაინც მოახდინა;
თეიოონც მოცდა და პატრონიც
ნადირობას მოაცდინა!

ამ დროს „მურა“, სახით ზანტი,
თითქო საქმის უთაური,
ირჯებოდა წყნარად, მაგრამ
შედგეი ჰყო უცნაური.

სულ ოთხჯერ, თუ მარტო ხუთჯერ
წაადგა ის თავს ნადირსა,
მაგრამ ყოელად სასარგებლოს,
სანატრელს და ფასად ძვირსა.

ამ იგავის აზრი, ეკონებ,
თვალ-საჩინო, ნამდვილია
და ყველასთვის გასაგებად
იგი მეტად ადვილია:

შრომა მხოლოდ მაშინ ფასობს,
თუ შედეგიც აქვს კარგია;
ზოგი შრომა ჩალათა ღირს,
არც სულს, არც ხორცს არ არგია!...

თეოფ. კანდელაკი.

ბაბუცას აღთქმა

ასწი რალა წინ, შე ზარ-
 მაცო, უთხრა მოხუცებუ-
 ლმა ანნამ ბაბუცას; ოჰ!
 ეს ჩვენი ახალგაზდები რა
 დაუდევრები არიან! ეს
 მაწანწალა დაეთრევა, შეექცევა
 და ამის დედას კი დღეს-ხვალ სუ-
 ლი ამოსძვრება საეადმყოფოში.

საბრალო ბაბუცას, რომელ-
 საც ორი დღე პირში ნაწილი
 არ ჩასვლოდა, გულს ეცა ეს
 უსამართლო სიტყვები. ამას
 აღთქმა დაედო, რომ ამ ორ კვი-
 რას ყველა გაჭირებულებს უშე-

ლოს, ოღონდ დედა კარგა გაუხდეს და ყვირილით შესძახა:

— თუ არ დედისთვის, მაშ ვისთვის ემუშავობ?

მაგრამ ყმაწვილი დარწმუნებული იყო, რომ საძაგელი დედა-
 კაცი ვერ გაიგებს ამის გულის ამბავს და საჩქაროდ თავი ააშორა
 ქალამანს, რომელიც ბოროტმა სტყორცნა ამას შიშველ ფეხებში და
 წაიღო თავთავების ასაკრებად.

ბაბუცას მოაგონდა დედისგან ხშირად გავონილი სიტყვები,
 „უსამართლობა უნდა აპატიო“ შეჰკრა თავთავების პატარა კონა
 და მიუმატა ანნას კონებს.

ჩამავალი მზე ოქროს ფრად ანათებდა სოფელ კარის ხეეს,
 გველივით დაკლანჯულ მდინარიდან აღიოდა მალლა ველზედ თეთ-
 რი ბურუსი. მუშები ბრუნდებოდნენ მუშაობიდან, ბრუნდებოდა ნა-
 ხირი—ხარ-კამეჩი, ლორ-ხბო, და ცხენის ჯოგი. მეველეები ყველა
 ერთად ირეოდა.

ბ ა ბ უ ც ა ს ა ღ თ ქ მ ა

ყოველს ოჯახში კერიდან იწყო კვამლმა ამოდენა, ყველასათვის ვახშამი მზადდებოდა, ყველა თავ-თავის ოჯახში აპირებდა შესელას.

ბაბუცას კერა ჩამქრალი იყო, ამას შინ არავინ მოელოდა, ვახშამად მხოლოდ შავი პურის გამხმარი ნაჭკერი დაუხვდა. შინ შესვლა არ ეჩქარებოდა, ბევრი უსიამოვნებით და მთელი დღე მუშაობით დაქანცული იყო. ბევრი თავ-თავის აკრფვით ამის პატარა ფეხები ძლივსლა იძროდენ. ქოხთან მიახლოვების დროს მოესმა საცოდავი ბლავილი თავის თხის ნუშიასი და მისი თიკნისა. დილას აქეთია ნუშიას არა ექამარა. ბაბუცამ მოიკრიფა რაც ღონე ჰქონდა და სანამ სრულიად არ დაღამებულ იყო, ახლო-მახლო ბალახზედ წაიყვანა საძოვრად.

კარგა ღამე გავიდა, როდესაც შინ დაბრუნდა, თავისი თხა უნდა მოეწველა. ახლად მოწველილმა რძის სუნმა, ბაბუცას მადა გაუხსნა და სიმშლილი აგრძნობინა. ურიგო არ იქნებოდა, რომ თავისი გამხმარი პური ჩაეყარა რძეში და ევახშმა. მაგრამ ბაბუცას ჰყავდა პატარა მეზობელი, რომელიც უჭმელობით და სისუსტით კვდებოდა. იმის დედას არა ჰყავდა მეწველი ძროხა, ისეთი ღარიბი იყო, რომ რძეს ვერა ყიდულობდა. ბაბუცამ ქოთანში გადილო რძე შესანახავად, თითონ მოჰკბიხა შავი პური და მხოლოდ ორიოდ წვეთი რძისა ყოლუპა. მერე მხურვალედ ილოცა, ღმერთს შეავედრა საოფლით ავადმყოფი დედა, გადაჰხვია ხელი თავის საყვარელ თიკანს და ისე ჩაიძინა თივაზედ.

ირაქრაქა თუ არა, თიკნის ბლავილმა გამოაღვიძა, ბაბუცა მაშინვე წამოხტა და მეზობელთან გააქანა რძე პატარა ანდრუასთვის შენახული.

საბრალო დედა ნაღვლიანად თავს უჯდა ავადმყოფს. ანდრუა ისეთი გამხდარი იყო, რომ ძელები დაეთვლებოდა და საშიშ სანახავს, წარმოადგენდა... ჩავარდნილი ლოყები საშინლად ჩაჰყვითლებოდა, თვლები სიგამხდრით ვეება განდომოდა და გამოხატავდა მხოლოდ ტანჯვასა და ნაღველს, ტუჩები ჩალურჯებოდა.

ყმაწვილმა დაინახა თუ არა ბაბუცას შემოტანილი რძით ქოთანი, მაშინვე თავისი გამხდარი ხელები გაუწვდინა, იტაცა ქოთანი და საჩქაროდ დაეწაფა, ეს ყმაწვილი კვდებოდა უფრო უჭმელობით, ვიდრე ავადმყოფობით. როდესაც გამოძღა, ღიმილმა გადაჰკრა იმის პირის სახეს და მადლობით შეხვდა ბაბუცას.

— მე სალამოზედაც მოგიტან რძეს, უთხრა ბაბუცამ,—ყოველ დღე გიზიღამ რძეს, სანამ სულ კარგად არ გახდები.

ქმარწილის დედამ გააცილა ბაბუცა და გავიდენ ოთახიდან თუ არა, საბრალო დედა მოჰყვა ტირილსა:

— ქვეყანაზედ ჩემისთანა უბედური არ მოიპოვება. ექიმმა მიბრძანა ნოყიერი საქმელი მიეცი, ხორცი აჭამეო და მე კი პურის მეტი არა გამაჩნია-რა; ჩემი ქმარი ორი თვეც არის, რაც საავად-მყოფოშია და მე გროშიც არ შემომაქვს სახლში, რადგან ავად-მყოფს ვერ ვშორდები. იმდენი დრო არა მაქვს, რომ წყალზედ წავიდე და სარეცხი დაეურეცხო.

— მოიტა, მე წავიღებ და გავრეცხავ. ვეცდები კარგა გავრეცხო.

— ძალიან დაგიმადლებ, უთხრა მეზობელმა,—აი, სარეცხი გამოკრულია. მაგრამ იქნება ვერ მოერიო.

— არა უშავს რა, მე პაწია ურემზე დავდებ და თუ საჭირო იქნება, ორ ხელობათ წავიღებ.

ბაბუცამ მხიარულად წამოიღო სარეცხი, რადგან შეეძლო რითიმე ეშველა მეზობლისთვის. წავიდა წყალზედ და დაიწყო ვულდადებით რეცხა. ორი საათის განმავლობაში სულ საპნით სრისა სქელი ნაცრის ფერი მათუდი და სხვილი სამოსლის პერანგი. ბაბუცას პატარა ხელები აუბურცდა და გაუშეშდა, მაგრამ სად იყო ბოლო, ჯერ ნახევარიც არ გავრეცხა; თუმცა იტანჯებოდა და ხელები საშინლად სტკიოდა, სარეცხის რეცხა მაინც უნდა გაეთავებინა, რაც უნდა გასჭირებოდა საქმე. რამდენიც უფრო იტანჯებოდა, იმდენი უფრო იმედი ჰქონდა, რომ ამ სიკეთისთვის ღმერთი გადაარჩენს იმის დედას საოფლიდან და კარგათ გახდის.

ბინდისას ბაბუცამ დააწყო პაწია ურემზედ სარეცხი და გამოსწია. სველი სარეცხი მიძიმეც იყო და ამასთანავე წინ აღმართი ედო. ამის გამო ბაბუცამ დიდი გაჭირვებით წამოიღო, ყოველ ნაბიჯზედ ისვენებდა, სულს იბრუნებდა და დიდი ვაი-ვაგლახით მიადწია მეზობ-

ლის სახლამდის; ჩააბარა სარეცხი და მივიდა თუ არა თავის ქოხში, მიწვა და მაშინვე დაიძინა. ისე დაღალული იყო, რომ პირში ლოყმა არ ჩაუდვია.

გაუთენებლივ ბაბუცამ აიღო გოდორი და წავიდა ბალახის მოსატანად თავის თხისთვის. გავიდა თუ არა ქოხიდან, შემოეყარა პატარა მეცხვარე პეტრე, იმას მინდორზედ მიჰყავდა ცხვრები. ცოტა ხანს ერთად მიდიოდნენ. პეტრემ უთხრა:

— იცი, რომ ის ბოროტი ანნა ძალიან ავად გამხდარა. ამბობენ ორ დღეს ძლივს იცოცხლებსო. ვინ იტირებს იმას. მე როგორ დავეიწყებ იმის ავ-კაცობას. ყველა მოიმდურა. ზოგისთვის კისერში წაუკრავს, ზოგისთვის პანლური უცემია, ვინ არ გაულახავს ან ცელით, ან ჯოხით. ვინ ჩამოსთვლის იმის ავ-სულობას! უი, ის გადარეული, უკბილო ბებერი! ამბობენ ფულს აძლევენ, ვინც მოუვლისო, დღეში აბაზი გადუჭრიათ. მაინც არაფერს მიჰკარებია, მე-ზობლებს ერთხმად უარი უთქვამთ ტერეზიას გარდა, ისიც მხოლოდ ერთი დღით მისულა მოსაველედად. ჩემთვის ორი აბაზიც რომ მოეცათ, მაინც ნახევარ საათსაც არ დაეუდგებოდი.

— მე კი წაველ იმის მოსაველეთ.— სთქვა ბაბუცამ რაღაც საიდუმლო კილოთი.

— ერთი ბეწო თავ-მოყვარეობა არა გაქვს, შენ არ იყავი, რომ ახლახანს ქალამანი გტყორცნა თავში. სწორედ ფულის ძალიან მოყვარული უნდა იყო, რომ ერთი აბაზის გულისთვის დათანხმდე.

— ეგ აბაზი ჩემთვის ხომ არ მინდა, ჩემ მეზობელს მიეცემ, რომ თავის ავადმყოფ ანდრეუს ხორცი უყიდოს.

— ეგ სულ სხვაა, სთქვა პეტრემ.— მაშ მართალი ხარ, მაგრამ მაინც გაუფთხილდი იმ ავს.

პეტრემ დაუსტვინა თავის ძაღლებს და შეუხვია გზას, ბაბუცა დიდხანს ჩაფიქრებული იყო, მერე მოაგროვა ბალახი და წამოვიდა. ქოხში შესვლის დროს შეხვდა მეორე მეზობელი ელისაბედი, რომელიც გამოდიოდა თავის ქოხიდან. საწყალი მოხუცი წელში ძალზედ მოკაკულიყო და ღონე მინდილი ფეხს ძლივსღა სდგამდა, ისიც ჯოხის შემწეობით.

— დედი, ფიჩხზედ ხომ არ მიღიხარ?

— დიახ, ჩემო გვრიტო, მალე შემოდგომა დაგვიდგება და თუ ახლავე შეშის თავდარიკი არ გავწიე, ზამთარში სიცივით გავეფიჩ-

ხები; ძნელია, რასაკვირველია, როდესაც ჩემოდენა ხნის დედაკაცი იძულებულია იმუშაოს.

— ნუ გაირჯები დღეს, დედი, შინ დარჩი, დედაჩემი საავადმყოფოშია და მე აღარ ვუნდივარ. მე წვეალ ტყეში შენ მაგიერად და ფიჩხს მოგიტან, ---ეს ცოტას გამართობს კიდევ.

— მეც ეგ მინდა, ჩემო გერიტო, მაგრამ ვასამრჯელო რომ არა მაქვს რა, რას მოგცემ?

— შენი ფული არ მინდა, მე მხოლოდ მინდა რითიმე გიშველო, დაჯექ შენ კარებ წინ, დედი, მე ამას შევითან ქოხში და ნახავ, რა დიდ კონა ფიჩხს მოგიტან!

ბაბუცა იმ წამსვე გამოვიდა ქოხიდან და სირბილით გაექანა ტყისკენ. სულ არ ვასულა ორი საათი, რომ მიძიმეთ დატვირთული, მაგრამ მხიარული სახით დაბრუნდა.

— აი, ესეც მთელი კონა ფიჩხი, ახლა წვეალ საავადმყოფოში, შევითყო დედაჩემის ამბავი.

თუმცა საავადმყოფო შორს იყო, მთას იქით, სოფელ გარეთ, დაღალული ბაბუცა აღმართს მაინც სირბილით შეუდგა და იმედინათ მიდიოდა, რომ დედის ამბავს კარგს გაიგებდა. მივიდა თუ არა მომვლელი ქალი გამოეკება. ეს ყოველთვის ბაბუცას მხიარულად დაუხვდებოდა და იმედებს აძლევდა, ახლა კი შეფიქრიანებულყო.

— გულით მინდა, რომ კაი ამბავი გითხრა, ჩემო პაწიაე, მაგრამ რა ვუყო, რომ დედაშენის უკეთობას ექიმი არა ხედავს, სიცხე ისევ ისე დიდი აქვს და დღეს დილით შეღონდა კიდევ.

და როდესაც ნახა, რომ ბაბუცას ცრემლებით თვალები ავესო, დაუმატა:

— ნუ გეშინიან, ჯერ კიდევა გვაქვს იმის მორჩენის იმედი. კარგათ ვუვლით, კარგად ხელს ვუწყობთ, არაფერი არ აკლია და ღმერთი მოწყალეა! ილოცე და გრწამდეს იმისი მადლი.

ბაბუცა ნაღვლიანად დაადგა თავის სოფლის გზას.

— დედილო, ჩემო საყვარელო დედილო! იძახოდა ხმა-მაღლივ გამწარებული ბავშვი. — ღმერთო! ნუ თუ არ მომხედავ, არ შემობრალებ! ჩემი ალთქმა ჯერ არ შემისრულებია, ჯერ ერთ კვირას არ გაუვლია.

მოვიდა თავის ქოხში, ყველაფერი მიაღაგ-მოაღაგა, რძე წაუღო ანდრუას და მერე კვლავანდელზედ ადრე დაწვა დასაძინებლათ, რადგან ძალიან წელ-მოწყვეტილი იყო.

მეორე დღეს სამღვთო წერილი უნდა ესწავლა, ადრინად წამოდგა და წავიდა ეკლესიაში, მაგრამ ღედელი იქ არ დაუხვდა, სადღაც ავადმყოფთან წასულიყო და საღვთო წერილის სწავლა მეორე დღისთვის უნდა გადაედო.

ბაბუცამ რასაკვირველია ბევრი დრო დაჰკარგა ღედლის მოლოდინში და წასვლა მოსვლაში, ეკლესია ძალიან შორს იყო.

— აფსუს, რამდენი დრო დამეკარგა, ამბობდა ბაბუცა, — ჩემ მეზობელ მოხუცებულ ელისაზედს შინ ვეღარ მივუსწრებ, რომ შემისთვის იმის მაგივრად მე წავიდე... მაშ დღეს რა გავაკეთო?

ოთხი საათი იქნებოდა, რომ შინისკენ წამოვიდა. ამინდი უცბად შეიცვალა. შორიდან ელავდა, მოისმა ქუხილი. ბაბუცამ გზაზედ შეიარა კატარინესკენ, ის ყოველ დღე ამ დროს მიდიოდა თავის საქონლის მოსარეკად საძოვრიდან. მართალია, ბაბუცას ძალიან ეშინოდა კატარინეს ხარისაც და ელვა ქუხილისაც, მაგრამ ღმერთთან ალთქმა აგონდებოდა, რომ მეზობლების ხელის გასამართავად უნდა ემუშაენა, არ უნდოდა ალთქმა გაეტეხნა და დაუწყო კატარინეს კარებს რაკუნნი. არავინ გასცა ხმა, მერე სხვა მეზობელმა გამოიხედა ფანჯრიდან და უთხრა:

— ცულ-უბრალოდ კარებს ნუ აბრაზუნებ, ჰაწიავ, არავინ გავიღებს. კატარინე კვლავინდელზედ დღეს უფრო ადრე წავიდა ძროხების მოსარეკათ, რადგან დიდი ავდარი მოდის. სჯობია, შენც შინ გაემურო, თორემ ეს არის, ახლა დაუშვებს წვიმას.

მართლაც ცა ჩაშაებულები და ქუხილი თან-და-თან მატულობდა, დაუშვა სხვილი წვიმა. ბაბუცა ჯერ შინ არ მისულიყო, რომ ჭექა-ქუხილი ატყდა. ამას ისე არ ეშინოდა ამ ავდრისა, ამას უფრო აწუხებდა და აშფოთებდა მხოლოდ ის აზრი, რომ დღევანდელმა დღემ ფუქათ ჩაუარა, დღეს არავისთვის სიკეთე არ უქნია.

ბაბუცა ნაღელიანად ჩამოჯდა თავის ქვეშაგებზედ. ამ დროს უეცრად მოესმა კარების რაკუნი. ბაბუცამ კარი გააღო და შეეფეთა ერთ ლარბად ჩაცმულ კაცს, რომელსაც ეხურა რგვალი დიდი ქუდი და დაბჯენილი იყო კომბალზედ. მისი პირის სახის გამომეტყველება კარგს არას მოასწავებდა.

— აქაურ ხალხს არ სცოდნიათ სტუმრის პატივი, წამოიძახა ბოხი ხმით ახალ მოსულმა, — ყველამ ცხვირ წინ კარები მომიკეტეს, ამისთანა ავდარში კი კაცი ვერ იმგზავრებს. გუშინდელს აქეთ პირში ნაწილი არ ჩამსვლია.

ბაბუცას ძალიან შეეშინდა, მაგრამ თავს ძალა დაატანა და წყნარი ხმით უთხრა:

— შემობრძანდით, მე მხოლო პური და ცოტა რძე მაქვს და მაგას მოგართმევთ.

— შენ აქ სულ მარტოკა ცხოვრებ?

— დიალ, დედა ჩემი სააეადმყოფოში მყავს.

— ბაბუცამ პური წინ დაუდო და გავიდა თხის მოსაწველად. ის იყო უკანვე ქოხში უნდა შესულიყო, რომ ამ დროს თვალმოჰკრა თავის მეგობარ პატარა მეცხვარეს.

ბაბუცი, აქ ვილაც კაცი დახეტილობს, გესმის, გაფრთხილდი! მამა ჩემმა სულ კინწის კვრით გააგდო. ეგ საძაგლები დადიან კარ-და-კარ საქურდლათ და კაცების მოსაკლავათ, კარები მაგრად ჩაიკეტე და არამც-და-არამც სახლში არ შეუშვა.

ბაბუცას, ის იყო, უნდა პასუხი მიეგო, ამ დროს გაიფლვა და ისე საშინლად დაიქუხა, რომ პეტრემ იმ წამსვე მოჰკურცხლა. საწყალი ბავში კანკალმა აიტანა. ჭექა-ქუხილისაგან შეშინებული უნდა ქოხში შესულიყო, სადაც იქნება უარესი დღე მოელოდა. გულში გადასწყვიტა, რომ ამ კაცს ვანშამს აჭმევს და ვაისტუმრებს, მაგრამ რა ნაირად გაუკვირდა ოთახში რომ შევიდა, ნახა, რომ მგზავრს დედას ლოგინზედ ჩასძინებოდა, შეეჭამა პური სტოლზედ რომ დაუდეს, და დაღალულს ღრმად ეძინა.

ბაბუცას ახლა უფრო აუფარდა კანკალი, ღამე უნდა გაეტარებინა ამ უცხო კაცთან, რომელიც იქნება კაცის მკვლელიც იყო, შიშით ვეღარ დაიძრა, თითქოს მილურსმეს ერთ ადგილასაო. ფიქრათ მოუვიდა თხის და თიკნის ოთახში შეყვანა. მაშინ ისე აღარ შეეშინებოდა, მაგრამ მალე გადაიფიქრა, რომ ამ კაცმა მომპაროსო, რაღა მეშველებო!

ბაბუცა ფეხ-აკრფით შევიდა ბოსელში და თხა თიკნით მიმა-
ლა კუთხეში, წინ ფიცარი აუფარა და როცა გამოვიდა კლიტეც
დაადო. მერე ისევ ოთახში შევიდა. მგზავრის ხერინვის ხმა სად
გადიოდა. ბაბუცამ დაიჩოქა თავის საწოლთან და დიდხანს მსურ-
ვალედ ლოცულობდა, ღმერთს ევედრებოდა, ოღონდ დედა მო-
მირჩინე და მე ამაზედ უარეს ტანჯვასაც ავიტანო.

ლოცვას შემდეგ ბაბუცა დიდხანს ჩაფიქრებულყო: ამბობენ,
„უღეთოთ არაფერი ჰხდებაო“, იქნება ღმერთმა ეს კაცი იმიტომ მო-
მივლინა, რომ გამომცადას.

ბაბუცა არ აპირებდა სრულებით ძილს, გაშტერებით შესცქე-
როდა მგზავრს. დროც საშინლად გაგრძელდა, თითქოს მთელი სა-
უკუნე გავიდაო. გათენებისას ყმაწვილმა თავი ევლარ შეიკაფა და
ჩაიძინა.

შვე მალლა იყო. როდესაც ბაბუცას გამოეღვიძა, საჩქაროდ
გავიდა თხის მოსაწველად და როდესაც ქოთნით რძე შემოიტანა,
მგზავრი ამდგარიყო კიდევ.

— რა კარგად მეძინა, თქვა ბოხის ხმით მგზავრმა, — შენ კაი ყმა-
წვილი ყოფილხარ, მეზობლებს სჯობნებიხარ.

— მიირთვით რძე, უთხრა ბაბუცამ.

— მადლობელი ვარ, ჩემო პაწია მასპინძელო, არ მოგაკლებ
შენ საუზმეს. ახლა მე შევეუდგები გზას, იმედს არ ვკარგავ, რომ
სამუშავეს რასმე ეიშოვი. ეილოცავე ყოველთვის შენთვის და დე-
დიშენისთვის, ღმერთმა ხელი მოგიმართოთ.

წამოიგდო თავისი გუდა და წავიდა.

ბაბუცამ წაულო რძე ანდრუას, მისი დედა წინანდელზედ უფრო
ნუგეშ დაკარგული დაუხვდა.

— იმედი აღარა მაქვს, მე ხელი ავიღე ჩემი შვილის მორჩენა-
ზედ. მდიდრის სიშურვე მე ჩემ დღეში არ ეიცოდი, ახლა კი შეე-
ნატრი იმათ, ვისაც აქეთ ფული და შეუძლიანთ თავიანთ შვილებს
არ მოაკლონ კაი საქმელ-სასმელი. ჩვენ ანდრუას რომ კაი მარგე-
ბელი საქმელი ჰქონდეს: კაი ხორცი, კაი ღვინო, სისუსტე არ მო-
ჰკლავს.

ბაბუცამ არა უპასუხარა და ჩაფიქრებული წავიდა ავადმყოფის
ანნას მოსაველელად. გზაზედ დახვდა თავისი მეგობარი პეტრე, უკან
ორი თიკანი მოსდევდა..

— შენ თხებიც გაბარია? ჰკითხა ბაბუცამ.

— არა, უპასუხა პეტრემ, ეს თიკნები ჩვენი მეზობელი თომა-სი არის. ყასაბთან მიმყავს.

— ყასაბთან! მერე რადა?

— რადა და მიტომ რომ დაჰკლას და სჭამონ.

ბაბუცა ჯერ გაწითლდა, მერე ერთობ გაყვითლდა, თავი ჩაღუნა და დიდხანს ძირს იყურებოდა. ბოლოს თითქოს თავისთვის ამბობსო, წამოიძახა:

— თხას, ან თიკანს განა სჭამენ?

— რატომ? რა სულელი ხარ, განა არ იცი! თხის ხორცი ძალიან გემრიელია, სხვებს ცხვარზედ მეტად უყვართ, უფრო რბილი და კარგია. ოჰ! ლაპარაკს როგორ გავერთე და მე კი ძალიან მეჩქარება.

პეტრე სიმღერით გაეჩქარა. ბაბუცა ახლა უფრო ჩაფიქრებული წავიდა. ყმაწვილი მაინც კაი დროს მივიდა ანნასთან, ის იყო მომეღვლი ქალი აპირებდა ავადმყოფის თავის დანებებას. ამ ბოროტ დედაკაცს ახლაც კი ვერაფერ ვერ უძლებდა.

ბაბუცამ დაიხოქა ავადმყოფის წინ და კანკალით შესცქეროდა იმის პირის სახეს, რომელიც აღრინდელივით ბოროტი და მახინჯი იყო. საბრალო პაწიას შეეშინდა, მაგრამ ამას უფრო სტანჯავდა სხვა ფიქრები, შიშობდა დედა არ მომიკვდესო, და თან თავის უცნაურ კიოხვას იმეორებდა:

— „თხის ხორცი განა იჭმება?...“ ბაბუცა თრთოდა, ცახცახებდა... „ეს რა თქვა ანდრეას დედამ, რომ ხორცის ერთი ბეწო ნაჭერი იმის შვილს სიკვდილს გადაარჩენს... უბედურება რამე რომ დაემართოს და დედა მოუკვდეს, ამას პატარა თიკნის მეტი ნუგეშის მტემელი ქვეყანაზედ ვინღა დარჩება.“

ბაბუცამ მთელი დღე გაატარა ავადმყოფის მოვლაში, ხან წამალს ასძევედა, ხან უნდა გვერდი ეცვლევინებინა, გადებრუნ-გადმოებრუნებინა. ყმაწვილი ყოველ ღონისძიებას ხმარობდა, რომ ესა-ამოვნებინა ავადმყოფი, მაგრამ ეს სულ ბუზღუნებდა. დრო ნელ-ნელა მიდიოდა, დღეს თითქო ბოლო არა ჰქონდა. ბაბუცა თავს ძლიერ ეკავებდა, ხოლო დედის მორჩენის იმედი აძლებინებდა. ხან-და-ხან წასთვლემდა და მოეჩვენებოდა, რომ დედას უზის თავქვემ და იმას უფლის, მაგრამ ანნას უსიამოვნო ხმა, რომელიც ამის დედის ნაწხს ხმას არ მიეკვანებოდა, სწრაფად გამოაფხიზლებდა.

გათენდა და ამის ტანჯვასაც ბოლო მოელო, შემოვიდა ერთი მეზობელი კაცი, რომელიც ჩადგა ამის ალაგას მოსავლეოვად.

— პაწიავ, შენ შინ წადი და ადგილი მე დამითმე.

ბაბუცა სირბილით გაიქცა საავადმყოფოში, დედის ამბის შესატყობათ. გამოეგება მომეღვლი ქალი, საბრალო ბავში ვერ ბედავდა ამბის გამოკითხვას, შიშით თვალები მიაჩერა. ქალმა კისერზედ ხელი გადახვია, თითქო ნუგეშის საცემლადაო და მერე აღერსიანი ხმით უთხრა:

— დედაშენი ძალიან ავად არის, პაწიავ, ექიმმა მორჩენის იმედი დაჰკარგა. დღეს დილით მითხრა, რომ მხოლოდ დიდი ოფლი გამოაბრუნებს მაგასაო. ამ ერთ საათზე კიდევ მოვა. ნუ გეშინიან, ჩემო ბაბუცავ, გახსნედი, ღმერთი მოწყალეა, თავის გაჩენილს არ დაჰკარგავს.

ბაბუცამ არ იტირა, მაგრამ გული თითქოს ბუდიდან ანოვარდნას უპირებდა.

— არ იქნება რომ ენახო? დაეკითხა მოწიწებით ყმაწვილი.

— არა, ჩემო კარგო, შენ დანახვებდ აღელდება და აღელვება აწყენს. საღამოზედ მოდი კიდევ ამბისთვის.

ბაბუცა წავიდა ხმა-ამოუღებელივ თავის ბინისაკენ. გული უკენესოდა. ლამაზ დედის მორჩენის იმედი დაჰკარგოდა. უნებურად იმეორებდა მომეღვლი ქალის სიტყვებს: „ღმერთი მოწყალეა, თავის გაჩენილს არ დაჰკარგავსო“. ეს არავისთვის არ იშურებდა არაფერს და მოაკონდა ანდრუა, რომელიც შიმშილით დღეს-ხვალ მოკვდებოდა. მერე მოიგონა აბელის ამბავი საღმრთო წერილიდან, მღვდელმა რომ ასწავლა. აბელს ღვთისათვის შეეწირა, რაც საუკეთესო ყვავილი და რაც საუკეთესო ხილი იყო იმის ბაღში და ან რაც საუკეთესო ბატკანი ჰყავდა იმას ფარაში.

ბაბუცამ გულში რალაც საიდუმლოდ გადასწყვიტა, აუჩქარა ფეხი. შევიდა თუ არა ქოხში, წინ მიეგება თიკანი და მოუყვა ალერსს. ყმაწვილმა ხელი ჰკრა, საწყალი თიკანი წავიდა კუთხეში და მოიკუნტა.

ბაბუცას სადღაც ნახატებზედ ენახა, ყვავილებით როგორ მოერთოთ საღვთო და ესეც წავიდა მინდორში საუკეთესო ყვავილების მოსაკრეთათა, დაწნა გვირგვინი და თავის თიკანს ყელზედ გაუკეთა. რანაირად შევნოდა ეს ცისფერი და პირისფერი ყვავილები თეთრ რბილ ბეწვებზე!

მერე მოიტაცა თიკანი, გულზედ მაგრა მიიკრა, რომ მისი ბლავილი არ გაეგო და გაიქცა, აღმართზედ სულ სირბილით ავიდა, გზა მოკლედ ეჩვენა და მალე მივიდა ყასაბთან. შევიდა იმის დიდ ეზოში. ეზო ახალ დაკლული სისხლიანი ხორცებით საესე იყო. ბაბუცა თავითფეხამდის კანკალმა აიტანა. ამას ყასაბი მოევება.

— რა გნებავს, ყმაწვილო?

— დაიჭი თიკანი. უთხრა ბაბუცამ.

— დასაკლავათ მოგიყვანია?

აღვლეებულმა ბაბუცამ ველარ შესძლო ხმის ამოღება, მხოლოდ თავით ანიშნა.

მერე დასვა თიკანი ძირს, ერთი კიდევ დიდი მწუხარებით გადახედა და დაღმართისკენ დაეშვა.

თავაუღებლივ მიდიოდა, სანამ ერთმა მეზობელმა დედაკაცმა არ შეაყენა.

— ერთი მითხარ, ბაბუცა, რა დამართნია შენ თხას. მე რომ შენ ქობთან გამოვიარე, ისე საცოდავით ბლავდა, თითქოს შეილი დაჰკარგეიაო.

— მართლადაც და აღარა ჰყავს.

— რა დავმართა?

— რა და ის დავმართა... ის დავმართა... რომ ღმერთმა თან წაიყვანა.

— როგორ თუ ღმერთმა წაიყვანა! — ჰკითხა ღიმილით მეზობელმა.

— მოგიკვდა? განა კარგად არ უგდებდი ყურს?

— მაგას როგორ მეუბნები. — სიტყვა ყმაწვილმა წყრომით. — ყასაბს წავევარე დასაკლავად, ამოუშვა ტირილი და გაიქცა.

ველზედ რომ წამოვიდა, დაინახა პეტრე, რომელიც აძობდა ცხერის ფარას, მივიდა მასთან და გვერდით მოუჯდა.

პეტრე სულ აწინაზედ ლაპარაკობდა, ბაბუცა ყურს არ უგდებდა. და სხვა ფიქრებში იყო გართული, თავ-ჩაღუნული მიწას ჩასცქე-

როდა, გული საშინლად უფანცქალებდა. ბოლოს თავს ძალა დაატანა და გამოსთქვა ის, რაც ენაზედ ადგა და ვერავზით ვერ გამოთქვა.

— შენ იცი, როგორ დაჰკვლენ თიკნებს?

— რა კითხვაა? ისე როგორც ცხვრებს.

— მაშ იმათი სისხლიც იღვრება? გაკვირვებით წამოიძახა გაფითრებულმა ბაბუცამ.

— რასაკვირველია, სთქვა პეტრემ და ყურადღება არა მიაქციათ.

— შენ რომ გუშინ თიკნები წაჰგვარე დასაკლავად, რამდენ საათზედ დაგიკლეს?

— ოთხ საათზედ. შენ რას დავძებ, რომ აგრე კითხულობ.

— არაფერი, მინდა შემეტყო.

სოფლის ეკლესიის საათზედ დაჰკრა ოთხი.

დადგა სამხრობა. მუშებმა მინდორში შეაყენეს ცოტა ხნით მკა. პეტრემ ამოიღო ერთი ნაჭერი შავი პური.

— ჩემი სამხრობაც არის, გინდა მოგიტეხო პური?

— სრულებით არა მზიან, მაღლობელი ვარ—უთხრა ბაბუცამ.

ბაბუცა თვალს არ აშორებდა ხან სერზედ მდებარე დიდ სახლს, სადაც იტანჯებოდა იმისი სულთ-მობრძავი დედა და ხან შესცქეროდა ქვითკირის კედელს, სადაც საყასბო იყო. გული თითქოს აღარ უცემდა. რაღაც მოლოდინი და სევდა უტაცებდა ამის ფიქრებს.

ბოლოს დაინახა, რომ ვიღაც პატარა ქალი ამისაკენ მოდის და. იცნო მაშინვე, რომ სოფიკო იყო, ამის დედის მომვლელის ქალი. გული აუფანცქალდა, წამოხტა, უნდა მიჰკვებოდა, მაგრამ მუხლები ჩაეკეცა და ველარ დაიძრა, მხოლოდ ნაღვლიანად უყურებდა და ელოდა.

სოფიკო შორიდანვე რალაცას ანიშნებდა, ბოლოს როგორც კი შეიძლო ხმის მიწვდენა დაუყვია:

— დედაშენი უკეთ არი, უკეთ! ჩემმა დედამ გამომგზავნა შევატყობინო, რომ ექიმი მორჩენის იმედს იძლევა.

ბაბუცას ერთ წამს დააეიწყა შეწუხებაც, დალაღვაც, ყველა თავისი თავს-გარდასავალი და ყელზედ ჩამოეკიდა თავის მეგობარს.

— რანაირად გმადლობ, სოფიკო, კაი ამბისთვის. რა მოწყალე ყოფილა ღმერთი!

და ბაბუცა ხვეწნით არჩობდა სოფიკოს.

იმ წამსვე გაექანა თავის ქოხში, დაგავა, დაასუფთავა, დედას მოუ-
 მზადა რბილი და სუფთა ქვეშაგები, თითქოს დღესვე მოელოდაო.
 მერე დაიხოქა ხატისწინ, მხურვალე ცრემლებით შესწირა ღმერთს
 მადლობა, რომ დედა სიკვდილს გადურჩა, არ დაივიწყა თავის ნუ-
 შიას ნუგეშის ცემაც, ყოველ დღე მიჰყავდა მინდორში, ტყეში, რომ
 არ ენადვლა თვისი შვილის დაკარგვა.

სიხარულმა არ დაივიწყა ავადმყოფი ანდრეაც, იმავე საღამოს
 მოუტანა თიკნის ხორცი და ერთი აბაზი ფული, რომელიც ანას
 მოსაველელად მისცეს. მაგრამ ანდრიას გამობრუნება ძნელი იყო,
 რადგან ქლექად ჩავარდნილიყო.

დედა საავადმყოფოდან მალე გამოუვიდა და ბაბუცასავეთ ბედ-
 ნიერი ყმაწვილი ქვეყანაზედ აღარავინ იყო.

ან. თ. წ—სა.

შ ვ ე ლ ი

შ ვ ე ლ ი

აბურულ ტყეშია ვცხოვრობ
 ჩემთვის წენარად და ლაღადა;
 სრულებით თავისუფალი
 გულის აზას ვიმხნევე დაღადა.

მესობლადა მკავს ირემი,
 დათვი, კურდღელი, ძელია,
 კატუნი, კვერნა რბილ ბეწვა...
 ფართო გვაქვს მთა და ველია.

ერთმანეთს აზას ვუძავევით,
 ეველანი ვცხოვრობთ ძმურადა;
 მოყვარეს ვხვდებით მოყვრულად
 და მტერს კი ისევე მტრულადა...

ჯერ ამოსული არ არის
მზე გორის ჰორას დილითა,
მთებისკენ მივალ სამოვრად
გამომუშული ძილითა.

და რა მზე ფერდო-ღელეებს
ოქროსფრად დაეფინება,
მეც ძირს ჩამოვდეგ მის სსივეს,
მანამ არ მომეჩრდილება.

როცა ღრუბელი შორს ცაზედ
ძვე ნისლად გაიძაბება.
სან რომ დაჭბურავს უფსკრულებს
და სან მთებს დაეწაფება;

იმ დროს მაღალსა სეებს ქვეშ
მე ვდგე ვარ განუძებული,
და ველი ჩუქუნა წვიმას
სრულად გულ-დამშვიდებული.

აღარ მაშინებს მტრის ტევიან,
გამოტეორცილი ჭექითა;
არც მონადირის მოწარვა
წენარად და ჩუმად წნექითა.

ბუნება იმ დროს ბორბოტი
კაცისთვის, ვიცი, მწერალია,
თუ ჩანძასს ფესზე შემოსვამს
ტევილად აეწვის ფაღია...

შ კ ე ლ ი

ამბობენ ვითომ თბილისშიც
 არიან ჩვენი გვარისა;
 სრულებით დავიწეებით
 სიტკბო მთის ნიაგ-ქარისა.

კაცებთან ერთად ცხოვრებენ
 მათ სურვილს დამონებიან,
 მკურნალს ითხოვენ საშუელად
 როდესაც ავად სდებიან...

მე თავი არ მახეს ქალაქის,
 ექიმებ-მკურნალებისა;
 სულის და გულის ჭირიმე
 ჩემი ცივ წვარო-წელებისა.

რად მინდა მათი წამალი.
 რად მინდა მათი წვალება!..
 რაც მაწეენს, იგივე მოძარჩენს
 იგივე შემკურნალება!..

შ. მღვიმელი.

ს ღ ა ჳ ა ლ ი

(წარმოდგენილი კნ. ნატ. ამირაჯიბის მიერ.)

მართი ხელმწიფე სანადიროთ მიდიოდა. შუა გზაში შემოხვდა თეთრ წვერა ბერიკაცი და უთხრა: „შენი თავ-გარდასავალი სიყმაწვილის ქამს გირჩენია, რომ გარდავხდეს, თუ სიბერის ქამსაო.“ ჯერ შეფიქრდა ხელმწიფე და შერე უპასუხა: ისევ სიყრმეში მირჩენიანო. ყმაწვილი უფრო ავიტან თუ უბედურება მიწერია, ვიდრე ხნიერიო. ამ ლაპარაკში მოისმა ტირილის და ყვირილის ხმა, მოიხვდა ხელმწიფემ და ნახა თავისი შვენიერი ცოლი და ორი პატარა ვაჟი შეწუხებულები. უამბო ცოლმა: როგორც წამოხველ, ჩვენს ქალაქს ჯარი შემოესია, ჩვენ გამოვიქეციით და სახლს ცეცხლი წაუკიდესო. ხელმწიფემ პირჯვარი გაღიწერა და უამბო, რომ ეს იყო ბედის მწერალმა მამხილა ეს მომავალიო.

დაადგენ გზას, რომ მივიდნენ სადმე და იპოვონ თავ-შესაფარი და საზრდო. ერთს ქალაქში ერთ მდიდარ კაცთან მივიდნენ. ცოლი ხელმწიფისა მოჯამაგირედ დაუდგა და თიოონ დღიურ მუშათ დადიოდა ხოლმე. ერთს დღეს ამ მდიდარს კაცს სხვა ქვეყნის სოფდაგარი ეწვია. იმ დღეს დარჩა სტუმარი. მეორე დღით რომ მოსამსახურე ქალმა პირი დაბანინა, სოფდაგარი დიდად გაოცდა. განა შეიძლება ამისთანა შვენიერი, ამისთანა სახელმწიფო ქალი ამ კაცს ემსახურებოდესო. უთხრა ქალს: ოღონდ მე წამომყევ ცოლად და ისეთს სიმდიდრეში გამყოფებ, რომ შენი თვალი დაგნატროდესო. ქალმა რო უარი უთხრა, უცებ სტაცა ხელი, შემოიგდო გვერდზედ და გაიტაცა. იმდენი ატარა უგზო-უკვლოდ, რომ თავის სახლში მიიყვანა.

საღამოზედ, სამუშაოდან კაცი რომ მოვიდა, შეიღებები დაწიოკებული დახვდა, ნახელმწიფარმა ყოველივე მოისმინა, რაც მომხდარიყო, მრავალი იტირა და სთქვა: ეს მეორე ძნელი ასატანი გადამხდაო. წაიყვანა ორი პატარა ვაჟები და წავიდა საძებრად. მივიდა ერთს წყალთან, უნდა გავიდეს და რა ქნას, ორივე შეიღებებს ერ-

თად ვერ გაიყვანს. აგერ ერთი შეისვა მხარზედ და მეორე ნაპირ-ზედ გადაიყვანა. რომ გაიყვანა ვალმა და დასვა, გამოუბრუნდა მეორეს; აკი მგელმა მოასწრო და მოიტაცა ყმაწვილი. ეს კაცი რომ კივილით გამოუდგა, მეორე ყმაწვილი შეშინდა და ისიც წყალში ჩაეარდა. მგლის წაღებულს რომ ვერ უშეგლა, მოუბრუნდა მეორე შეილს და ისიც ველარ იპოვნა. მრავალი იტირა, თავი ქვას ახალა, ბოლოს სთქვა: ალბად ეს სუყველა მეწერა, უნდა გადამხდოდაო, ადგა და ისევ ცოლის საძებრად წავიდა, ერთს ქალაქს მიატანა და დაღალვისაგან და ჯაერისაგან მოწყვეტილი მიწაზედ მიწვა და მიეძინა. ამ ქალაქს ხელმწიფე აღარა ჰყავდათ და სამი დღის დამწყვედელი თუთიყუში ააფრინეს, ვისაც თავზედ დააფრინდებოდა, ის უნდა ეკურთხებინათ. იფრინა ჰაერში და მიყვა ერი. თუთიყუში ერთს მძინარ კაცს დააფრინდა. მძინარე ის უბედური მგზავრი გამოდგა. ნამძინარევი გაოცდა, რომ ხელმწიფის ტანსაცმელი მოართვის. ღმერთს მადლი შესწირა, ჩემი ხელმწიფობა კი მივიღე, მაგრამ დაკარგულები როგორ მოვითმინოო. დიდი მართლ-მსაჯულობის ხმა დაუვარდა ამ ხელმწიფეს და ერთი სოვედაგარიც მოვიდა საჩიველელათა. ხელმწიფემ ინახულა, ერთმანეთი დიდათ მოეწონათ და უბრძანა ხელმწიფემა: ამაღამ ჩემთან დარჩიო. სოვედაგარმა უთხრა, გახლდებით, მაგრამ კარავში ერთი ყუთი საუნჯე მიდგია და, ვაი თუ მომპაროს ვინმეო.

— მაგის დარდი ნუ გაქვსო. — ხელმწიფემ უბრძანა, კარებზედ ორი ყარაული ყმაწვილი ბიჭები რომ ადგენ, იმათ: ამაღამ იქ წადით და ამის კარავს უყარაულეთო! ეს ბიჭები ბერს ლაპარაკობდენ ამ კარავში, რომ არ დასძინებოდათ. ერთმა ჰკითხა მეორეს, შენ ვისი შეილი ხარო; იმან უპასუხა, არ ვიცი, ვისი შეილი ვარ. მარტო ეს მახსოვს, დედა ვილაც კაცმა მომტაცა, მამამ წყალში გამიყვანა, ჩემი ძმა მგელმა წაიღოვო, მეც წყალში ჩავეარდი და მეწისქვილემ ამომიყვანა, გამზარდა და ახლა ხელმწიფეს მიაართვა ჩემი თავიო. მეორემ უთხრა: ბიჭო, მე მგელმა თურმე მომიტაცა, მეცხვარემ წაართვა ჩემი თავი მგელსა. აქამდინ შემინახა და ახლა ხელმწიფეს აჩუქა ჩემი თავიო, უთუოთ ძმები ვართო, გადაეხვიენ ერთმანეთსა. ენახოთ ამ კარავში ერთის ხის სკივრიდან ვილაცამ ამოიძახა: შეილებო, მეც თქვენნი დედა ვარ მოტაცებული და აქ დაკეტილიო. ამ წყეულს კაცს სკივრით დავეყვარ, მიშველეთო. მოიტანეს ცულე, დაუშინეს, სკივრი

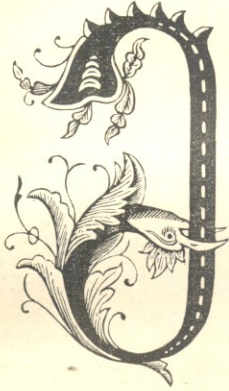
დაამტვრიეს და ამოიყვანეს დედა, შუაში ჩაიწვენეს, ერთმა ერთ ძუძუზედ დაადო თავი, მეორემ მეორე ძუძუზე და ისე დაეძინათ. დილით ადრე სოვდაგარს გაეღვიძა და წამოვიდა თავის კარავში, ნახა სკივრი დამტვრეული და თავის საუნჯეზედ ყარაულები დაპატრონებული. გაიქცა, ხელმწიფესთან მივიდა და უთხრა, ხელმწიფევ, თქვენს ყარაულებს გაუცარცვივარო. ხელმწიფემ ბძანა, საჩობელა გააკეთეთო, ჩემი პატარა ყარაულების მამებსაც შეატყობინეთ, თითონ ისინიც აქ გამომგვარეთო. ხელშეკრული ყარაულები აიყვანეს ხელმწიფესთან. წყრომით ჰკითხა ხელმწიფემ, როგორ გაბედეთ სტუმრის გასარცვაო? ტუსალებმა მოახსენეს: ხელმწიფე, არა მოგვიპარავს რა, ჩვენი დაკარგული დედა მაგ სოვდაგარს ჰყოლია სკივრში, ჩვენ ხელმწიფის შვილები ვყოფილვართ, მეცხვარეს და მეწისქვილეს უპოვნი ვართ, როცა მამას წყალში გავყავდით. გაოცდა ამ სასიხარულო გაგონებაზედ, ხელმწიფემ ამოაყვანიდა დედა ამათი და იცნო, გადაეხვიენ ოთხივენი ერთმანეთს, დაჩოქილებმა ღმერთს მადლობა შესწირეს: შენგან ღმერთო ყოველივე შესაძლებელი ყოფილაო. ყმაწვილების საჩობელაზე სოვდაგარი ჩამოჰკიდეს და იმათ უზომო მხიარულად და ბედნიერად იცხვრეს.

მტრედი და მიმინო

მტრედი და მიმინო

(ცხოპის იგავი)

ტრედს მიმინო, კარგა ხანი,
 უკან სდევდა დასაჭერად,
 მტრედი უნდა ბრჭყალში ეგდო,
 თავის გულის კანსაჯერად.

ვერ ეწია, დაიღალა,
 ჩამოვარდა თავ-ბრუ სსძეული,
 იქ დაეცა, სადაც ჭქონდა,
 მონადირეს მასე დგმული!

მიმინო რომ დაინახა
 მონადირემ, დაიჭირა,
 შეიპყრო და მისი მოკვლა
 საჩქაროთა დაბაძირა:

— «რა დაგიძავე, რაღა მკლავ!»
 მიმინომ უსაუვედურა:
 — «მტრედმა რაღა დაგიძავა?
 მონადირემ შეუბღვირა,

რომ მისდევდი მოსაკლავად,
 ესურდა შეეჭამა მტრედი?!..»
 ესა სთქვა და თავი ჭკლიჯა,
 მიმინოს ჭხვდა მტრედის ბედი!

ი ი ს ხ კ ე ღ რ ი

ბედნიერი ვარ! მე დღეს გაენდები მეფე დღეობისა!—სინარულით ჰფიქრობდა ახალგაზდა კეკლუცი ქალი, სახელად ვარდო, თავის დაბადების დღეს, რომლის სახსოვრადაც იმის მშობლებს სტუმრები ჰყავდათ მოწვეული და მისი ტოლები. ვარდო გაიქცა ბაღში დილითვე ახლად გაშლილი ყვავილების დასაგლეჯად, დილითვე, სანამ მზის სხივებს სიცოცხლე არ წაერთმია მათთვის, და აკეთებდა კონებს, თაიგულებს თავის ოთახის დასაშენებლად.

— მე ამოვირჩიე ერთ საუკეთესო ყვავილს და მივიკრავ გულზედ: ის იქნება ჩემი საკუთრება და ვეცდები მივბაძო იმის უმთავრეს ღირსებას, რომ მიწოდონ იმ ყვავილის სახელი, რომელსაც ამოვირჩიე! ოჰ, რა საუცხოვო აზრია! რა ბედნიერი შემთხვევა მაქვს, მაგრამ ჯერ ვიპოვნო ღირსეული ყვავილი! ამ ფიქრით გართული ვარდო დახტოდა და დაძვრებოდა ყვავილებში, ჰგლეჯდა იმათ. ყველა ყვავილები თავიანთ სიშენიერით ერთმანეთს ეჯიბრებოდნენ ამ სააჟურ დილაზედ და აშენებდნენ ბაღს, მაგრამ არც ერთი არ გახდა ღირსი ვარდოს სურვილისა. ის იდგა ერთ ადგილას და ათვალისწინებდა ყველა ყვავილებს, სტკებოდა იმის საამო სუნნელებით და სილამაზით. ერთ ჯაგთან იმის ფეხქვეშ მალალ ხშირ ბალახებში ჩაფდულიყო, გასნაპულიყო იის ჯაგნარი, უსუსური და სათუთი, მწვანე ფოთლებით, რომელზედაც ნამის წვეთები თრთოდნენ, ვითარცა ცრემლი ჟუჟუნა თვალზეზედ და კეთილ-სუნნელოვანება მშვიდი ყვავილისა აღიოდა ზეცას, თითქო ჰმადლობს მას ღამით სიგრილისა და დილით ნამის გამოგზავნისათვისაო. ვარდომ დაათვალიერა ეს პატარა ბუჩქნარი და სთქვა: — შენ ხარ საყვარელი წყნარი ხასიათით, სიმშვიდით, ნაზი-ნარნარი შეხედულობით და შეუნიშნავად მიმზიდველობით, ნორჩო გაზაფხულის ყვავილო! მაგრამ არიან სხვებიც შენზედ უკეთესნი! თუ მე შენ ამოვირჩიო ახლა და მერე მომეწონოს სხვა, მე დაგივიწყებ და გახდები მზის შეუბრალებელი სხივების მსხვერპლი! სჯობს არ აჩქარდე! თუ ვერ შეხვდები შენ-

ზედ კარგს, მაშინ შენთან მექმნება საქმე! დრომდის კი იმალებოდე მანდ ბალახებში და გქონდეს ჩემი მოლოდინი... მსგავსად მწუხარე ცრემლისა, ნამი ჩამოვარდა იის ფოთლიდან ძირს, დედა-მიწაზედ...

— მე მინდა ვიყვე ყველასგან საყვარელი, ჰვიქრობდა ვარდო; მინდა გავხდე საგანი საკვირველებისა. მე მსურს ვიპოვნო ისეთი ყვავილი, რომელსაც ჰქონდეს იის ტკბილს სუნთან ლამაზი შეხედულობა. ვარდო ღიმილით მოჰმორდა აას.

იქვე ახლოს თვალი მოჰკრა ბრწყინვალე სახის ტიტას და მივიდა იმის გასაცნობად. — აი, სილამაზე, რომლითაც არ შეიძლება არ გაჰკვირდეს ადამიანი! — სთქვა ვარდომ, მაგრამ დაეწოდა თუ არა, გაიგო, რომ საუცხოვო ყვავილს არ ჰქონდა არავითარი სუნი. — რა იქნება სილამაზე უსუნო, უმარილო, უგემური! რას ემგვანება გარეგნული ბრწყინვალეობა და შინაგანი სიბილწე! იფიქრა ვარდომ და ამოიხვრით დაუწყო ძებნა უფრო კარგს ყვავილს. უეცრად ის შეჩერდა სიხარულით და აღტაცებული ტაშის კვრით: დილის ნამით ნასხურებ შევნიერ ვარდს გაეშალა თავისი ალისფერი ლავაშ-ლავაში ყვავილები, რომლის საამო სუნს დაეტკობო არე-მარე.

— ვიპოვნე! ვიპოვნე! ჩემი სურვილის დამაკმაყოფილებელი შევნიერება! დაიყვრა ვარდომ და საჩქაროდ, დამშეულივით მივარდა მომხიბლავ ყვავილს, მაგრამ ისევ მსწრაფლ ხელი უშვა განცვიფრებით და უკმაყოფილოდ: ვარდის ეკლებმა დაჰკაწრეს იმის ნორჩი თითები.

— კარგი ჰკუთის მასწავლებელია ჩემთვის შენი ეკლები! შენა ხარ, ვარდო, შევნიერი, მაგრამ უკეთური! მე ვერ ვბედავ შენს მოწყვეტას და არც მსურს ამოვირჩიო ჩემს სიმელოდ! საბრალოა ის, ვინც მიიზიდავს და მიინდობს გულს სილამაზით და გარეგნული სიმშვიდით მხოლოდ მისთვის, რომ დასჩხელიტოს საიდუმლო ნემსებით, მოხიბლოს საიდუმლო შხამით, ჩაუყაროს გულში უჩინარი ისარი!... სთქვა ისა და მწუხარებით განშორდა ვარდს მოქანცული ბევრის ხტუნაობითა და ძებნით ვარდო, ჩამოჯდა სკამზედ ჩრდილში და დაუწყო მოგონებით შედარება ნახულ ყვავილებს. ბოლოს მოიგონა ია და გაექანა იმისკენ. როცა მივიდა მასთან, მზე კარგა მალლად იყო. — უშევნიერესო და უსრულესო იავ! მე გავსინჯე ყველა ყვავილები, მაგრამ ვერ ვიპოვნე შენი მსგავსი! ყველგან შემხვდა ან სილამაზე უსუნო, უგემური, ან ბრწყინვალეობა, სიმშვიდეს მოკლებული! შენ კი შენი უბრალო შეხედულობით აჭარბებ სიკეთით ყვე-

ლა სხვებს. მოდი, მე ვატარებ გულში ჩაკრულს! შენი კეთილი სუნნელება დამატკობს, ხოლო სიმშვიდე კი წყნარი ყოფა-

ქვეა მექმნება მაგალითად. მე ვეცდები მივბაძო შენს სანატრელს ღირსებას და ამითი დავიმსახურო სახელი „ია!“ ის დაეწოდა იას მოსაგლეჯად, მაგრამ გვიანლა იყო: შუადღის მზის მძაფრ სხივებს უკვე ბოლო მოელო, დაეჭნო, მოეკლა ია ზე ნაცვლად დილის სილამაზისა და სიცხოელისა დარჩენოდა დამკვნარი ფოთლები, გაფითრებული ფერი და სუსტი სუნი!...

თეოფ. კანდელაკი

ჯაჭვის ნათქვამი

(ხალხური ლექსი, ჩაწერილი თ. რაზიკაშვილის მიერ)

 აქვმა სთქვა სამანქანურმა
 ქაჯებმ ამასხეს თითითა,
 მიყიდოს აიმ ვაჟამა,
 ვინც ზიდვა შაჰძლოს კისრითა.
 მემრე წამილოს ჭალასა,
 აიქ გამხეზოს ქვიშითა,
 მემრე ჩამიცვას ვაჟაკმა,
 თუ ზიდვა შესძლოს კისრითა.
 მე ხმალნი რას დამაკლებენ,
 ვერც შუბნ გამხეტქენ შიშითა.
 ნუ ეშინიან ჩემს პატრონს
 ფოლადისა ვარ — იმითა,
 ვერ დავენდობი ტყვიასა,
 შორით წამოვა ლიზღვითა.

მცურავი ბუდეები

რამდენ საოცარ ხანახავებს სვდება კაცნი, როცა ბუნე-
ბას და მის მცხოვრებელთ დააკვირდება! ახა, თუნდა
დააკვირდით ფრინველების შენობებს — რამდენ გვარს
და ნაირ ბუდეებს შესვლებით, რა საკვირველ გარჯილო-
ბას, ჭკუას და მოსახრებას იხეწენ ხოლმე ბუდეების აშე-
ნების დროს და რა ხელოვნანს იტყვიოთ, რომ ფრინვე-
ლებშია ც ან მოინახოს ამ ათასნაირ შენობებისთვის.
მაგალითად არიან ფრინველები — ფეიქრები, რომელნიც
მცენარეულ ბეწვეულობიდან ან სხვა რამ ბალანიდან ბუ-
დეებს იქსოვენ; არიან ფრინველები — დერცვიკები, რომელ-
ნიც რამდენიმე ფოთლებს ერთმანეთსე ბლანდვენ (აკერე-
ბენ) და თავის შესაფერი ბუდე გამოჭევათ; არიან ფულუ-
როს ძვეთებელი — ჯერ იმდენათ განხრეტენ რომ როგორმე
კი შეძრეს და მერე შიგ ფულუროში ბუდეს გააფართოებენ
ხოლმე, რომ მთელი ოჯახობა დაეტიოს. მიწის მთხრელი
ფრინველებიც ძალიან ჭკუასა და მოხერხებას იხეწენ:
სადმე წელის კლდიან ნაპირს აირჩევენ და იმ სიძა-
ღლესეღ დაუწეებენ იქ მიწის თხრას, რო წებლდილობას
წვალმა ვერ უწიოს და წვიმისგანაც დაიფაროს თა-
ვის სახლი, ამისთვის სხვა ნაირ ოსტატობას იხეწენ — შე-
სავალს ჰატარას უკეთებს და მერე აღმაცვრად აღმართ-
აღმართ სთხრის და იქ შიგნით-შიგან აფართებს. არიან იმ
გვარი ფრინველები, რომელნიც თავისთვის ბუდეებს სწნა-

მცურავი ბუდეები

ვენ—წნურებს აკეთებენ და ჩვენებიანთ გოგონას წნურს ბევრ წილად სჯობია; ზოგს ფრინველსაც ტალახისაგან იძის-თანა თაოსნისა და სიმკვიდრის ბუდე გამოჰყავს, რომ ჩვენი კალატოზები, ან მეჭურჭლეები ვერც კი მოახერხებენ. ზოგიც სხვა-და-სხვა ბეწვეულობიდან ისე ლამაზათ სთელავს, რომ მისი ბუდე ნაბდის ქუდს მოგაგონებთ. იმა-საც ნუ დავივიწყებთ, რომ ფრინველებს ეველა ამ საოცარ მუშაობისთვის ნისკარტის და ფეხების მეტი სხვა არავითარი იარაღი არ მოეხებათ

მაგრამ ეველასედ უფრო საოცარი კი ის არი, რომ ფრინველებში მენავეებიც არიან, რომელნიც თავისთვის ბუდეებს წყალსედ აკებენ, ჩასხდებიან შიგ და შუა წყალში არსენად დაცურვენ ისე, როგორც ჩვენ ტივით, ან ნავით დავცურავთ.—თუ ვინცობაა ჩვენი მონავე ფრინველი საიდგანძე მტერს მოელის, ბუდიდგან ცალ ფეხს წყალში ჩამოსდგამს ხოლმე და საჭესაებ მოუსვამს და თავის ბუდინათ როგორც ნავით ნაპირისკენ გამოცურდება, გაექანება და იქ სადმე წყალთ მცენარეებში და ჩალა-ბულაში მიიმალება, თავს ამოჰყოფს და მტერს თვალს ადევნებს. აბა მოდი ახლა და გავცებული ნუ დარჩები!

ეს მენავე ფრინველი ეურეუძელა ფრინველების მოდგმისა და სახელადაც მეცნიერები ჰატარა ეურეუძელას ეძახიან. ამ ფრინველს, ჰატარა ეურეუძელას, როგორც გამაჩენილი ბუნების მეტეველი ბრემი აკვიწერს ფრენა ძრიელ ეხოთირება, არ ეხერხება და თუ დიდათ არ გაუჭირდა მის დღეში გაფრენილი ვერ ნახავთ, ასე რომ სძელეთს სულ არ ეკარება და მთელ თავის სიცოცხლეს—ჭირსა და ლხინს წყალში ატარებს.—ამისთვისაც ზოგი მეცნიერი

ამ ფრინველებს სუძრობით შებუძბლულ თევსებად იხსენიებს.

ჩვენი ეურეუქელა მეტადრე საქონწილოდ მორთული *)
 ძრეელ ლამაზი სანასავია. სიდიდით, ზგერ რთგონც სუ

*) ყველა ფრინველი ვაზაფხულობით, როცა პეპლაობის (ქორწილის) დრო მოატანს, უფრო ფერად-ფერადათ არის ლამაზათ აქრელებული, ვიდრე შემოდგომობით, ან სხვა დროს.

რათხედაც ხედავთ, ჰატარა იხვის ტოლან და კუდი კი არა აქვს; როგორც იხვს ამ ეურეუმელასაც ისეთი ფეხები აქვს და ამიტომაც ადვილათ სმარობს ნიჩბივით მოსასძეღად როცა კი ბუდით დაცურავს. აგერ სურათზე ერთი, ისარი, ჩაჯდომას აწირებს ბუდეში და ბევრ მეცნიერსაც უკვირს ამ ჩასვლა-ამოსვლის დროს რატომ არ დაუყირავდებათ სოლმე ბუდეო; მეორე კი, აგერ დანაცქერდით, კაი მონავეთ მოძღვარვით ჩაბმანებულა ბუდეში, ცალი ფეხი წყალში უდგია, ნიჩბივით უსვამს და დაცურავს თავისთვის არხეინად

ცხოვრება ჩვენ ეურეუმელას მდორე წყლებში უკვარს და უფრო ძღვრეე წყლების ირჩევს, რადგან აქ ადვილია მწერებსედ და ჭიჭეინებსედ ნადირობა. მხოლოდ კი იმ კვარ ტბებს და დიდრონ გუბე-ჭაობებს აირჩევს სოლმე, რომლის ნაწირებიც ჩალით, ჭილით, ხავსით და სხვა კვარ წყალთ-მცენარეებით არი შემოსილი. ძრეელ იშვიათად და ისიც მოკლე ხნით, სოჯჯერ ზღვის ნაწირებშიაც სვდება.

«არც ერთი ფრინველი -- ამბობს ერთი მეცნიერი, არ ჩათვლებს იქამდე დაჭეშმარიტებით წყლის ფრინველად, ანუ მცურავ ფრინველად, როგორც ეს ფრინველი, რადგან აქამდე ჯერ ჩვენ ვერ შევხვედრებართ იმისთანა წყლის ფრინველს, რომ ცოტა ხნობით მანც სძლეეთზე არ გამოდირდეს: ეს ეურეუმელა ფრინველები კი წელიდან მხოლოდ მამინ ამოდინან, თუ რომ დიდი, დიდი გაჭირება დაადგათ, მაგალითად თუ საფანტით დასჭერით ერთ-ერთ ფრთაში, მაგრამ ამ შემთხვევაშიაც კი მანც რჩეობენ ახ-

ლოდ სადმე წელის ნაპირასვე იყვენ, რომ დრო ისელოთ და ისევ წეალს ეცენ. როცა ფრენა დასჭირდებათ, მაშინაც თუ ჯერ წეალსედ არ გაიბრინეს, ვერც კი ასერსებენ ერთბაშად აფრენას; სძელეთსედ ამასაც ვერ იზძენ,—ვთქვათ, მოხდა რომ ჩვენი ეურეუძელა წელის ნაპირიდან შორს მიწასე მოჭევა, მაშინ ვერ შეუძლიან გაფრენით დაისხნას თავი ძტრისაგან.

— ძთლად აძათი ცსოვრება მიძინარეობს ცურვაძი და ეურეუძელაობაძი და აძათსავით წეალში ჩაეურეუძალება და წელის ქვეშ.ქვეშ გაქანებით ცურვა არც ერთძა ფრინველძა არ იცის და აძიტოძაც ეურეუძელა უწოდეს ძეცნიერება. წელის ფრინველებს, სხვა ჯიძისას, როცა ქეიფი მოუვათ ნებივრობით და ლაზღანდარობით განცსროძას ძისცეძენ თავს, მაშინ წელიდან აძოდან და მიწასედ სადმე ძეუდრო ალაგსე ძის გულსე გროვდებათ და ძის შუქსე სარობენ, ალეღსობენ, ნაზობენ. ჩვენი ეურეუძელები კი ეველბ აძ სანატრელ ძდგოძარეობას წეალსედ ცურვის დროს ასერსებენ. აძათი ტანი ისე სუბუქად არის ატივტივებული წეალსედ, გეგონებად ნაფოტი რაძ დაცურავსო. როცა სრულ განცსროძას აძლევენ თავს, მაშინ ფესებს ფრთების გასწვრივ შეიკეცვენ, ნისკარტს ძსრების ბუძბულებიძი ჩაძალვენ და აძ გვარად უდარდელათ სძინავთ კიდეც სადმე ტბას შუა, ანდილ ალაგას, ძეტადრე თუ ძეუდროებაც ხელს უწეობთ, ძაგრამ როდესაც წეალი ძაგდენათ დამშვიდებული არ არის და საძიძა, რომ წელის ტალღება ნაპირს არ მიიტანონ, მაშინ ეურეუძელაები ფესებს წეალში ჩაჭკიდებენ ხოლმე და რაღაც ნაირ ხერხით არიან ერთს ალაგს გაჩერებულნი.»

მცურავი ბუდეები

ეკლასედ შესანიშნავი ამათი გამრავლებას. ეურეუმე-
 ლები, მოკვითსრობს ბრეძი—წყვილ-წყვილად დედალ-მამა-
 ლი ცხოვრობენ და ძრიელ ნაზათაც უეკართ ერთმანეთი,
 ასე რო თუ ერთ წამს გამორდენ ევირილით, აიკლებენ
 იქაურობას, ვიდრე ისევ არ შეერთდებიან.

საკვირველნი არიან ამათი მცურავი ბუდეები, რომელ-
 ნიც განირჩევიან ეკლას სხვა ფრინველების ბუდეებისაგან
 იმით, რომ მშრალის კი არა, სველი მასალიდან შენდებიან
 და კვერცხებიც მუდმივ სინესტეში და თითქმის რო წყალ-
 ში აწევიან. — მასალა ბუდეებისათვის წყალში ჩაეურეუმა-
 ლებით წელის ძირიდან ამოაქვს, მერე რამდენსამე სმელ
 ტოტებს, ხალისას ან სხვა რამ მცენარისას, ტივივით შე-
 ჭკრავენ (კადანლაროავენ) და ამ ტივსედ უსწორ-მასწო-
 როდ აერიან სედ რაც კი წყალში მოხვდებათ—ხალა-ბუ-
 ლას, ბალასს, სველ ბელტებს და სხვა, ასე რო ვინც გა-
 მოცდილი არ არი, ვერც კი გაბრჩევენ, ბუდე დაცურავს თუ
 შლამით გამსილი ჩხირმალის გროვას.

ზეპლაობას ბუდის აშენების დროს დანიწეებენ სოლმე
 და აწრილის ბოლოს, ან მანისის ზირველ რიცხვებში ჯერ
 სამ კვერცხს დასდებს და მერე რამდენიც დაეკარგება კიდევ და
 კიდევ უმატებს. კრუსობაში მამალიც მონაწილეობას იღებს,
 ასე რო რიგ-რიგათ სიან ბუდეში, მაგრამ დედალი მანც
 დიდსნობით სის და ამ დროს ტკბილი მოსიევაწეულე მამა-
 ლი მოუშორებლივ ბუდის კარშემო ცურაობს, ცელქობს,
 ლაზლანდარობს და ეაღერსება თავის საეკარელ მეუღლეს.
 როცა უნდათ ორივემ დროებით დაანებონ ბუდეს თავი,
 მაშინ ეურეუმელობით წელის ძირიდან ამოხიდევენ ბლო-

მათ ჩხირმაღს და წაყრთან ბუდეს, რომ მონადირე კაცე-
ბისგან და ყვაუ-ეორანისგან გადაწრინონ კვერცხები.

სამი კვირის კრუხობას შემდეგ გამოიჩიკებიან სოლ-
ძე ჭუჭულები და საკვირველი ის არი, რომ არც ის კვე-
რცხი ლაუდება, რომელსაც მოძეტებული ნაწილი წყალში
სდება.

ჭუჭულები იმ წამსვე ცურვას იწყებენ სოლძე და, ის
არის და ის, ძნელად-და დაუბრუნდებიან ბუდეს. სოლო რო-
ცა ცურვით ილალებიან მაშინ დედ-მამის ზურგზედ ისვენე-
ბენ და ღამ-ღამეც იქ იძინებენ—როცა შეიტეობენ დედ-მა-
მანი, რომ ჭუჭულებს მოსვენება უნდათო, მაშინ ანიძნებენ
სოლძე, რომ ერთ ალაგს შეგროვდითო, მერე დედა ან მა-
მა ჩაიყურეუძალებს წყალში და სწორეთ იმ ალაგას
ამოჭეოფს თავს და ჭუჭულებიც ზურგზე ჩასუტულები ამო-
ჭეეებიან; მერე როცა უნდა ზურგიდან მოიძოროს, ისევ
წყალში ჩაიყურეუძალებს და ჭუჭულები კი წყალზედ მო-
ჭეეებიან ცურვას და ცელქობას. ყურეუძელობას და ნადი-
რობას დედ-მამანი ნელ-ნელა შეაჩვევენ სოლძე (ასწავლიან)
თავის ბღარტებს.

ილიკო

იოსების ბედი

(ამბავი საღვთო წერილიდან)

I

ველად ცხოვრებდა ქვეყანაზე ერთი ღვთის მოყვარე პატრიარქი იაკობი. მას თორმეტი ვაჟი ყავდა. უმცროსს ერქვა იოსები. პატარა იოსები ძრიელ წყნარი, მშვიდი და კეთილი ყმაწვილი იყო. ის არა თუ ცუდს არას იქმნოდა, გულშიაც კი არ გაიფიქრებდა ხოლმე.

მოხუცებულ მამას ყველა შვილებს იოსები ერჩია: სხვა-და-სხვა ფერის ტანისამოსს უკერავდა და გვერდიდან არ იშორებდა. მაგრამ ძმები სულ სხვა თვალთ უყურებდნენ თავის პატარა ძმას. ისინი შურღანი კაცები იყვნენ და ძრიელ სწყინდით, რათ უყვარს მამას იოსები ჩვენზე მეტადო. თანაც ეშინოდით, მამამ უფროსობა მას არ გადასცესო და ძმას ძრიელ გადაემტერენ. ზოგი მათგანი იმასაც კი ფიქრობდა, მოეშორებიათ როგორმე თავიდან იოსები. ძმები იოსებს კიდევ უფრო გადაემტერენ მას შემდეგ, რაც მან ორი სიზმარი ნახა და უამბო მათ.

ერთხელ იოსებმა უთხრა ძმებს: „წუხელი სიზმარში მე და თქვენ, ვითომც, ყველანი ყანაში ვიყავით; იქ პურსა ემკიდით და თითო კონა შევკარით. მერე ჩემი კონა, ვითომც, შუაში დადგა, თქვენნი კონები კი გარს შემოვრტყენ და მდაბლად თავი დაუკრეს მას.“

ეს სიზმარი რომ იოსების ძმებმა მოისმინეს, ასე ფიქრეს: ჩვენი პატარა ძმა უთუოდ როდისმე ისეთი დიდი კაცი შეიქმნება, რომ ჩვენ მონებად გვიყოლიებსო.

მეორედ იოსებმა კიდევ უამბო თავის ძმებს: „სიზმარი ვნახე, ვითომც, მზე, მთვარე და თერთმეტი ვარსკვლავი მე თაყვანსა მცემდნო.“

ძმებს ძრიელ გაუყვირდათ და ასე იფიქრეს: მზე უთუოდ მამა უნდა იყოსო, მოვარე—დედაო და თერთმეტი ვარსკვლავიც კიდევ ჩვენაო და საყვედურით უთხრეს იოსებს: „შენ, ძამია, უთუოდ იმას ფიქრობ, რომ ისეთს დროს მოესწრა, მამა, დედა და ჩვენც ყველანი თაყვანსა გცემდეთო!“

ამას შემდეგ იოსების ძმებმა გადასწყვიტეს გულში, დაელუბათ იგი როგორმე და ელოდნენ ამისთვის მარჯვე შემთხვევასა.

II

იაკობი დიდა ჯოჯის პატრონი იყო. ჯოჯებს მისი შვილები უფლიდნენ. მათ ერთხელ დიდხანს დააგვიანდათ საბალახოზე. იაკობი შეწუხდა, რომ მისი შვილები დროზე არ დაბრუნდნენ და უთხრა თავის უმცროს შვილს იოსებს:

„წადი, შვილო, და შეიტყე, როგორ არიან შენი ძმები. რად დაიგვიანეს ასე დიდ ხანს.“

იოსებმა სიხარულით აღასრულა მამის ბრძანება. როცა ძმებმა იოსები დაინახეს, გაეხარდათ და უთხრეს ერთმანეთს: „აი, მოდი ჩვენი ძმა, მოდი მოგვლათ და მაშინ ნახავს, როგორ აუსრლდება ის ახირებული სიზმრები რომ გვიანბო.“

იოსებს გულში ცუდი არაფერი არ ელო; გაუხარდა, ძმები და ნახირი რომ დაინახა და სიხარულით მიიღბინა. მივიდა თუ არა, ძმებმა სტაცეს ხელი და მოკვლა დაუბირეს. მაგრამ ერთმა ძმამ, რომელიც სხვებზე უფრო გულ-კეთილი იყო, უთხრა სხვებს: ნუ მოგკლავთ, ცოდვაა, ჩვენი ღვიძლი ძმაა, სისხლში ხელს ნუ გავისვრით. ისა სჯობია, აი, ხრამში გადაგდეთო და თან ფიქრობდა, თუ დამიჯერეს, ღამით ამოვიყვან ჩუმაღ და შინ გაუშვებ მამასთანაო.

ძმებს მისი რჩევა კვლავ დაუჯდათ და, მართლაც, გახადეს საწყალს იოსებს ტანისამოსი და გადაადგეს ხრამში. თვითონ კი დასხდნენ პურის საჭმელად, ვითომც აქ არაფერი ამბავიაო.

ამ დროს დაინახეს, ეგვიპტელი ვაჭრები მოდიოდნენ ქარაფანით. მაშინ ისეთი დრო იყო, რომ ადამიანებს ჰყიდდნენ ხოლმე.

— „იცით, რა გითხრათ, ძმებო,“ სთქვა ერთმა ძმამ, „აი ვაჭრები მოდიან, მოდით, ამოვიყვანოთ ხელახლა იოსები და იმ ვაჭრებს მივიღოთ, კაი-ძალ ფულს მოგვცემენ.“

იოსების ბედი

— ძრიელ კარგი იქმნებაო, სოქვეს სხვებმა. ჩავიდენ ხრამში და ამოიყვანეს იოსები.

ვაჭრები როცა მოახლოვდენ, უთხრეს: „გასასყიდი ვაჟი გყავს, ხომ არ იყიდითო.“

უფროს ვაჭარს მოეწონა იოსები. იფიქრა, მოდი ვიყიდი, წავიყვან ეგვიპტეში და იქ დიდ ფასად გავყიდიო.

დაიწყეს ვაჭრობა და ოცდა ათ ვერცხლის ფულად გარიგდენ. ვაჭარმა ქისა ამოიღო, ფულები დაუთვალა იოსების ძმებს და თავის შავ მონებს უბრძანა, წამოიყვანეთ ეგ ყმაწვილიო.

საბრალო იოსებმა ბევრი იტირა და ეხვეწა ძმებს, ნუ გამყიდითო, მარა არა გაუვიდა რა. ნებით რომ არ მიყვებოდა ვაჭრებს, იმათ ხელები შეუკრეს და ძალად წაიყვანეს.

იოსების ძმებმა ფულები გაიყვეს; მერმე ადგენ, დაკლეს ერთი ბატკანი, იოსების ტანისამოსი სულ სისხლში გასეარეს, მიუტანეს მამას და უთხრეს, გზაზე ვიპოვეთო.

მისთანა თქვენს მტერს უნახავს, რაც იაკობის თვალებმა ნახა! საბრალომ, შეხედა თუ არა თავის საყვარლის შეილის ტანისამოს, გასერილს სისხლში, იფიქრა, უთუოდ მხეცს დაუგლეჯია გზაზეო,

წაიშინა თავში ხელი, სულ თეთრს თმასა და წვერებს იგლეჯდა და ისე მოთქვამდა: “ შეილო! შეილო იოსებ! ამას რას ხედავს მამიშენის თვალები! რად გაგხადე, შეილო, მხეცების ლუკმადო!”

დიდს ხანს იტირა ასე საბრალომ, მარა რაღას უშველიდა. შეიმოსა ძაძვებით და ისე იგლოვდა. უსინიდისო შეილები ნუგეშს აძლევდნ მამას, ვითომც და არა იცოდნ-რა.

III

ვაჭარმა საბრალო იოსები თავის ქვეყანაში მიიყვანა. იქ ბაზარში გაიყვანა, სადაც ადამიანების სავაჭრო მოედანი იყო. მოვიდა ერთი დიდი კაცი, პონტიფარი, იყიდა იოსები და წაიყვანა შინ მოსამსახურედ.

გულკეთილი იოსები თავის ახალ ბატონს ერთგულად ემსახურებოდა და ცდილობდა, ესაიამოვნებინა მისთვის. ის რამდენსამე წელიწადს იყო მასთან. გაიზარდა და მეტის-მეტად შეენიერი ჭაბუკი გახდა.

პონტიფარმა რომ იოსების ერთგულება ნახა, ადგა და თავის სასახლეში მოურავად დააყენა. პირველად პონტიფარის ცოლსაც ძალიან შეუყვარდა იოსები; მაგრამ მერე შეიძულა ბოროტმა დედაკაცმა იგი; რაღაც შარები მოუდგა და ქმართან დააბეზლა. ქმარმა დაუჯერა ცოლს და მართალი იოსები ციხეში ჩასვა.

ციხეში, იოსებს გარდა, სხვაც ბევრი ტუსადები იყო. იოსები აქაც ძრიელ კარგად იქცეოდა. ამიტომ ციხის უფროსს ისე შეუყვარდა იგი, რომ ყველა ტუსადები ჩააბარა და უთხრა, ყური უგდევო.

იმ დროს ციხეში ორი კარის კაცი იჯდა. ერთი იყო მეფის ფარაონის მეღვინე და მეორე—მეპატრონე. იოსებმა ისინი გაიცნო და კადეც დაუმეგობრდა.

ერთს დილას, იოსები რომ მათთან შევიდა, ნახა, რომ ისინი ძრიელ დაღონებული ისხდნ და ფიქრობდნ.

„რა დაგემართათ, ასე რომ მოგიწყენათო?—ჰკითხა მათ იოსებმა.

—„რაღაც უცნაური სიზმარი ენახეთ და ვერ გაგვიგია, რას მოასწავებსო,“ უპასუხეს ორივემ.

—„რა ნახეთ, მითხარით, იქნება მეც გამოვიცნაო,“ უთხრა იოსებმა.

იოსების ბედი

მაშინ მელვინემ უამბო თავისი სიზმარი. სიზმარში ენახე, ვითომც, ყურძნის რქა მეჭირა ხელში, ზედ სამი მტევანი ეკიდა. ავდექი, გამოვსწურე და ჩემ მეფეს მივართვი აზარფემითო.

— „კარგი სიზმარი გინახავსო,“ უთხრა იოსებმა. „სამ დღეს შემდეგ ვაგათავისუფლებენ და უწინდელ შენს ადგილს დაგიბრუნებენო.“

მელვინე სიხარულით ფეხზე აღარ იდგა. მეზურემაც უამბო იოსებს თავისი სიზმარი:—თავზე, ვითომც, სამი კალათა მედგა. ზემო კალათში პურები ეწყო და ფრინელები ჰყენკავდნო.

— „ძრიელ ცუდი სიზმარი გინახავსო“, უთხრა მას იოსებმა. სამი დღის უკან ჩამოგახრჩობენ და შენს სხეულს ფრინელები დააძლებიანო.“

გავიდა სამი დღე და იოსების სიტყვა გამართლდა: მეფის მელვინე ვაგათავისუფლეს და თავისი ადგილი მისცეს. საწყალი მეზურეკი ჩამოარჩეს.

როცა მელვინე ვაგათავისუფლეს, იოსები გამოეთხოვა და უთხრა:—ნუ დამივიწყებ მეფის წინ, თუ კი რამე გაგივიდესო.

IV

მას შემდეგ, რაც მეფის მელვინე განათავისუფლეს, იოსები ორი წელიწადი კიდევ ციხეში იჯდა. უმადურ მელვინეს აღარც კი მოგონებია იგი.

მაგრამ ორ წელს შემდეგ თვით მეფის სასახლეში, აი, რა მოხდა. ერთხელ მეფემ ორი საკვირველი სიზმარი ნახა, ვითომც ნილოსის მდინარიდან შვიდი ძრიელ მსუქანი და შვიდიც საშინელი მქლე ძროხები გამოვიდნენ, მქლე ძროხებმა მსუქნები შეჭამეს და ისევ ისეთივე დარჩნენ, როგორც იყვნენ. მეფეს შიშით გამოეღვიძა. როცა ხელახლად დაიძინა, მეორე სიზმარი ნახა: შვიდმა ცარიელმა თავთავმა, ვითომც, შვიდი საესე თავ-თავი შეჭამეს და ისევ ცარიელი დარჩნენ.

მეფე რომ აბრძანდა დილით, მაშინათვე დაიბარა თავისი ბრძენი კაცები, უამბო სიზმრები და უბრძანა, გამოიცანითო. იმათ ბევრი იფიქრეს, ბევრი თავი იმტვრიეს, მაგრამ მანც ვერ გამოიცნეს.

ამ გაჭირვებაში რომ იყვნენ, სწორედ მაშინ მოაგონდა მეფის მელვინეს იოსები და მოახსენა მას: „ხელმწიფეო! იმ ციხეში, სადაც

მე გახლდით, ერთი ახალ-გაზდა ტყვე არის, რომელსაც იოსები ჰქვიან სახელად. სწორედ ის აგინხნით თქვენ სიზმარსაო.

მეფემ მაშინვე აფრინა კაცი და დაიბარა, იოსები. იოსები რომ მოვიდა, მეფემ სალაში უბოძა და თავისი სიზმარი უამბო. იოსებმა მოახსენა, სიზმრის ახსნა მხოლოდ მას შეუძლია, ვისაც ღმერთი ჩააკონებსო და მეც მხოლოდ, ღმერთის შეწვევით მოგახსენებთ, რასაც მოასწავებს თქვენი სიზმრებიო. ყველანი სმენად ვადაიქცენ.

— „შვიდი მსუქანი ძროხა და შვიდი სავესე თავ-თავი იმას მოასწავებსო,“ დაიწყო იოსებმა, „რომ შვიდს წელიწადს შენს საბრძანებელში ძრიელ კარგი მოსავალი იქნება. შვიდი მჭლე ძროხა და შვიდი ცარიელი თავ-თავი პირიქით იმას ნიშნავს, რომ შვიდ წელს შემდეგ, შვიდს წელიწადს აღარაფერი არ მოვა და საშინელი შიმშილი გაჩნდებაო.“

მეფეს ჰკუთნი დაუჯდა იოსების სიტყვები, დაერწმუნა და რჩევა ჰკითხა, რა გვეშველებაო?

იოსებმა მოახსენა, ამოიჩინეთ ვინმე ერთი კაცი და უბრძანეთ, გამართოს დიდი პურის ხაროები და, როცა კარგი მოსავალი იქნება, მოაგროვოს პური და შეინახოს, რომ შიმშილობის დროს ხალხი არ დაიხრცოსო.

მეფემ დაუმაღლა იოსებს და უთხრა: „შენზე უფრო გონიერი კაცი ჩემს სახელმწიფოში არავინ მოიძებნებაო.“ მერმე აიხადა თავისი ოქროს ძეწკვი და დაკიდა იოსებს; წაიძრო თითიდან ბეჭედი და უბოძა. ტანისამოსიც მეფური ჩააცვა და უბრძანა: „ეს საქმე შენთვის მომინდვია, შენ უნდა იყო ამას შემდეგ ჩემი პირველი ვეზირი და, როგორც სჯობდეს ისე მოიქეციო.“

ამ გვარად პატარა იოსები, რომელიც გაყიდეს ძმებმა, ეგვიპტეში პირველი კაცი გახდა.

წყალტუბელი

(შემდეგი იქნება)

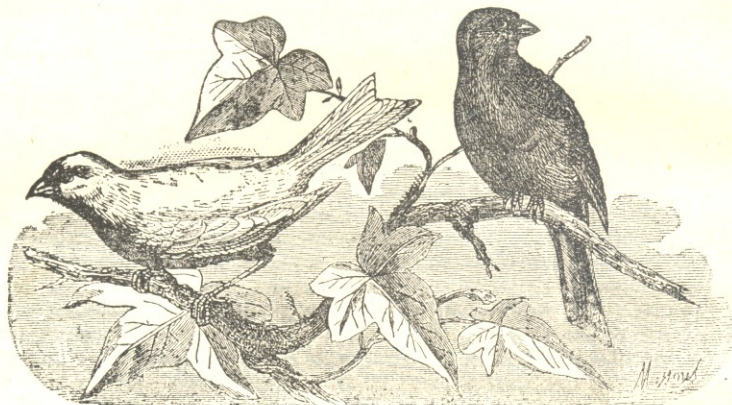
ვასო და ჩიტები

ვასო და ჩიტები

ასოს დედ-მამას სახლის წინ შვენეირი ბაღი ქეონდათ. ამ ბაღს განშემო ერტვა დაბურული ნერგები. ამ დაბურულს ნერგებსა და ხესილებსედ ბუდეები ქეონდათ გაკეთებული სხვა-და-სხვა ჩიტებსა, აქ სდებდენ კვერცხებსა და ზრდიდენ ბარტეებსა. დილით-სადა-მოძდის გაქეონდათ საამური ჭიკჭიკი და ჟივილ-ხივილი. მაგრამ ეს არაფერი, საქმე ის იყო, რომ საყვარელი საჭმელი ჩიტებისა და ბარტეებისა იყვენ მატლები, ჭიები და სასოგადოდ მწერები, რომელთაც სულ მუსრს ავლებდენ ჰატარა ფრთოვანნი. გაჩნდებოდა თუ არა საიდან-ნმე ბაღში რომელიმე მატლი, ან ჭია, ჩიტი ძაღე მიაგნებდა, დაუნისკარტებდა და ან თვითონ გადაყლანავდა, ან ბარტეებს მიურბეფინებდა. ამ სახით ჩიტები ხესილს აძორებდენ მათ მტრებსა, მავნებელს ჭია-მატლებსა. ამით დიდ სამსახურს უწევდენ ბაღის ჰატრონსა და ხილის მოსავალს ძლიერ ესმარებოდენ. ასე მიდიოდა საქმე რავდენიმე წელიწადი. ბოლოს ვენახის ჰატრონს წამოეხარდა ჰატარა ვასო, რომელმაც დიდი მტრობა გამოიჩინა ჩიტებისა! ბუდეები სულ ჩამოუშალა, წამდა-უწუბ ესროდა ქეებსა და

ჯოხებსა, მოსვენებას არ ამღევედა, აფრთხოდა. ჩიტებს ენახებოდათ თავისი სამშობლო ადგილის დატოვება; მაგრამ მეტი გზა არ იყო! გულ-დაწვევტილები აფრინდენ და სხვა ადგილას დაბინავდენ.

რა მოიძულო ვასომა თავისი ბოროტებით? საამუროს ჭიკჭიკს გალობას მოაკლდა და ამას ვარდა ბაღში გამზარულდენ ჭია-მატლები, ესეოდენ სოლმე ხესილებსა და ისე ახსრებდენ, რომ ბაღი მეოთხედ მოსავალსაც არ იძლეოდა. ზატრონებმა აქამდისაც არ იცინან, თუ წინედ ბაღს რად მოჭყავდა შვენიერი მოსავალი და რის გამო იკლო ამ მოსავალმა ასე ძლიერ უკანასკნელს წლებში.

ბავშებო? ნუ დასდევთ ჩიტებსა და ნუ უშლით მათ ბუდეებსა. ისინი ჩვენი მეგობრები არიან, დიდს სამსახურს გვიწევენ, ძლიერ ესმარებიან მოსავალსა სილისასა და წინახულისასა, რადგანაც ჟლეტენ ჭია-მატლებს, მოსავლის მტრებსა. ამასთან თავისი ჭიკჭიკით სმენას გვიტეკობენ და საამურო იფრენით თვალს ასიამოვნებენ..

სამი მომკალი

კათათვის სსლამო იყო. სამი დაქანცული მომკალი
 წელს უკან ნამკალ-გარჭობილი, სოფელში შემო-
 ვიდა მინდვრიდან და გაეშურა ცივი წყაროსკენ, რო-
 ძელიც დიდ-ნაკადულად ამოხუსხუსებდა შიგ შუა სოფელ-
 ში. ზირველი მომკალი, განთქმული მკაში მოუთმენლად
 გაექანა, მივარდა წყაროსთანა, დაემხო ზირქვე, დაეწაფა და
 დიდხანს სვა ეინულივით ცივი წყაროს წყალი. მერმეად-
 გა და იქვე წყაროს თავსედ წამოწვა. მეორემაც სწორედ
 ამ სახითვე იჯერა გული წყაროს წყლითა. მაგრამ არ
 დაჯდა კი, წყაროს თავსედ დავყო სიარული, თუძცა
 ძლიერ დაღალული იყო. მესამემ წყურვილსა სძლია, ჯერ
 კარგა ხანი დაისვენა და ბოლოს ძამღრად დაღია წყარო.
 ზირველს მომკალს იმავე დამეს ფილტვების ანთება დაე-
 მართა და თან გადიტანა. მეორე ცოტა უქეიფოდ შეიქმნა,
 და მესამეს კი არა ვნებია რა...

აბა, გამოიცანით, რად აწეინა ცივმა წყალმა ზირველს
 მომკალსა ძლიერა, მეორეს ცოტათი და რად შეერგო იგი
 მესამესა?.. რა დარციებას კვამლევის ეს შემთხვევა?..

ორკეევი ფასი სწავლისა

იყო ერთი ბრძენი. სიბრძენეს ასწავლიდა. ძლიერ და-
 რიბი იყო, ცხოვრების სახსარნი არა ჭქონდა და ამის-
 გამო სწავლებასში ფასს იღებდა. მივიდა ამ ბრძენთან ერ-
 თი ებედი და სთხოვა: მოწაფედ ამიყვანეო.—«კარგიო»
 უთხრა ბრძენმა, «მხოლოდ სწავლის ფასს ერთი-ორად გა-
 მოგართმეეო». «რადაო»? ჭკითხა ებედმა,—«იმიტომაო»,
 უხანსუნა ბრძენმა, რომ შენსედ ორკეევი ჯაფა დამჭირდე-
 ბაო: ჯერ უნდა გადაგაჩვიო უთავბოლო ებედობასა და
 მერე გასწავლო ჭკვიანი ლაპარაკიო.

სიკეთე ბოროტისათვის

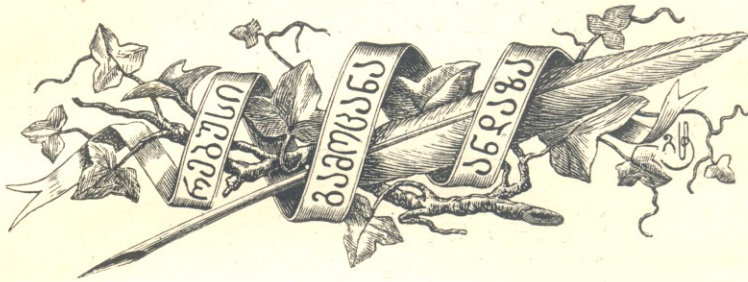
მრთს სკოლაში ვარო სწავლობდა. ძრეელ ლამაზი გოგონა იყო; მაგრამ გული კი ბოროტი ჰქონდა. მეტად თავი მოჰქონდა თავისს სილამაზით, ნაკლებად ბეჯითობდა, და წამის-წამს დასცინოდა თავისს ამხანაგებსა. მეტადრე ამოხეძებული ჰქვავდა პატარა ელამი კატო, რამდენჯერ დაუცინია გულსაკლავად და უტირებია ცხარე ცრემლითა.

ამხანაგებს ჭირივით ეჯავრებოდნათ ბოროტი ვარო. გახნდა ერთხელ ევაგილი. ვაროს აცრილი არა ჰქონდა დედამის დაუდევრობით. შესვდა ვაროსაც ევაგილი და ისე დაუძახინჯა ზირის სახე, რომ კაცი ვეღარც კი იცნობდა. ბავშვმა დაჰკარგა სამუდამოდ სილამაზე, რითაც ამპარტავნობდა, საშინელს მწუხარებაში ჩავარდა საწყალი დახოფურავებული ვარო. მოწინის შემდეგ მშობლები სკოლაში გასაზიდენ; მაგრამ ცივს უარსედ იღვა: თან რცხვენოდა და თან ეძინოდა ამხანაგებისა. ბოლოს, როგორც იყო, გაკსავენს სკოლაში. მიდის ვარო სკოლისაკენ და გულში უტირიალებს შიშის ალი: ჩემი ამხანაგები რომ დაკენკილს სახეს დამინახვენ, ხარხარს შეჰქმნენ, მასხარად განაკეთებენ, წინანდელს ჯავრს ამოიერიან და გულს სულ ჩამიფუფქავენო...

შევიდა სკოლაში გაფითრებული და აკანკალებული, მაგრამ დასე გაოცებასა! მოლოდინი არ აუსრულდა, შიში არ გაუძარტოდა, ამხანაგებმა ვარო რომ დამახინჯებული დაინახეს, არამც თუ დაცინვა არ დაუწევს, სიბრალეულით ავესოთ გული და ცდილობდენ ალერსით ენუგეშებინათ. ეველსედ მეტს თანაგრძნობას უხვენებდა ელამი კატო. ვაროს გული ამოუჯდა სინარულისაკან ორივე თვალებიდან შუების ცრემლები წასქდა.

ანდაზები, გამოცანები და რებუსი

ანდაზები

(წარმოდგენილი ივ. გრიგოლაძესაგან)

ზღვას გადურჩა კაცი და ცვარმა დაარჩო.
 ღარიბი კაცი სიხარულში მოკვდება.
 ვირს რომ ზურგი მოჭქავდება, საბაჟოს კარს მიაღდება.
 ზღვა მაწინად გადაიქცა და უბედურს კოვზითაც არჭხედაო.

გამოცანები

(მისგანვე წარმოდგენილი)

ნეტა რა ხეა მისთანა — უმიწოდ გაიზდებოდეს,
 თესვა, დარგვა და შენება — არც ერთხელ მოუზდებოდეს,
 წელიწადი რომ მიაწვეს, ძირაზე მოითხრებოდეს,
 მას რო ფოსოლო დარჩება ხელახლად გაიზდებოდეს.

ასათიანის მთაზეო, ეშმაკი იჯდა ქვაზეო,
 ორი ხელებით წვერს იგლეჯს, აღარ იყენებს ყბაზეო.

ასახსნელსა მოგახსენებ
 აკვირს-მაკვირს საკვირეელსა,
 ზღვაში ქვიშას ვახენვეინებ,
 ცაში მივაღვენებ სტვირსა.

ოთხი კაცი სახლს აშენებს,
 ერთი წაღმა უტრიალებს.

თეთრი ჰცეხეს, წითელი ურევს,
ოხერი უძახის: ჩამოყარეო!

სალსურნი ლექსები

პეპელო, დაჯექ კაბას შეგიკერაე,
კრელსა - კრულსა აფხაზურსა.

თეთრი ქათამი

(თ. რაზიკაშვილის მიერ ჩაწერილი)

- თეთრო ქათამო, საით მიჰფრინაე?
- რაჭას მიეფრინაე, ბატონო.
- რაჭას რა გინდა, თეთრო ქათამო?
- ყაჭის საყიდლად, ბატონო,
- ყაჭი რად გინდა?
- სიძეს მომიყვანს.
- სიძე რად გინდა?
- შეშას მომიტანს.
- შეშა რად გინდა?
- ცეცხლს აეიბოლებ.
- ცეცხლი რად გინდა?
- წყალს ავიდულებ.
- წყალი რად გინდა?
- თავს მოგიფუტქაე.

შ ა ი რ ი

გადეიხედე არკინეთსა,
ქალი ქათამს ავინებსა:
აქშა, აქშა, შე ოხერო,
სანამ ძერა წაგიღებსა.

ოდელია, ოდელია
ეს როგორი სოფელია,

ნახევარი ქურდი არი,
ნახევარი მთხრობელია.

ჩქარა გამოსათქმელი

ერთი — ღმერთი, ორი — ლორი, სამი — ქსანი, ოთხი — ლორთხი,
ხუთი — ხუნდი, ექვსი — ლექსი, შვიდი — შვინდი, რვა — რვილი, ცხრა —
ცხრილი, ათი — ნართი.

ს მ ე ბ ი

(წარმოდგენილი მ. ლ.)

დავიწვი მარო მიშველე,
სიო ნიაეი მჭირია.
მე ლადო როგორ გიშველო,
გგონივარ დიდი კაცია?
— შენ მომეხმარე როგორც და
დიდობა რისა მქნელია?
მოიტა სოფლისა წყალია,
მაკურე მით რა ძნელია.

ისტორიული აკროსტიხი

(წარმოდგენილი ბ. ლელაშვილისაგან)

შაგებდზედ დაბადებული, სამშობლოს გამოსჩენია,
პრლუთაშვილსა საქმითა გული ვერ მოუღებენია.
ლომ-გული, მარჯვე კისკასი, დაფიქრებული ბრძენია,
მერავინ სძლია ომში, მტრად ივანე გამოსჩენია.
აეი მტრისაგან ობოლსა თავი ვერ გაღურჩენია.
აწამა სპარსმა, მის სისხლი ქართველთ ძღვნათ გადმოფენია.

აკროსტიანი

(მისგანვე წარმოდგენილი)

ჟეელა ქართველნი სტირიან, დაეკარგეთ მამა მშობელი.
 ის იყო ჩენი მფარველი, ავის და კარგის მცნობელი.
 შარად გვეფარა ქართველთა მით სძლია ჩენი მგმობელი:
 იმან განდევნა სასახლით „სამშობლოს დამამხობელი“.
 არ შედრკა იგი, სიკედილის თითონვე იყო მხმობელი,
 ნათლად გეიჩვენა, რომ იყო ჭირში ძმათ თანამგრძნობელი.
 იყო საქმით და სიტყვითა კეთილის მახარობელი.
 ამაყთ მოგეტაცეს ბოლოს დროს სამშობლოს მანათობელი.

შ ა ლ ა დ ა

(წარმოდგენილი მ. თოიძესაგან)

მოსეს წინასწარმეტყველსა
 მაგონებს ასო პირველი,
 მეორე: გაიხსენიეთ
 ფრთოსანთა მეფე ფრინველი;
 წაგლიჯეთ პირველი ასო
 მრთელი ნუ გინდათ სახელი.
 გარდა მაგ ორი ასოსი
 ოთხი კიდე მაქ სათქმელი.
 ნიშნავენ მრთელსა სიტყვასა,
 ქმრის დას ეძახის რძალია,
 სულ მთლად თავ-შესაფარია,
 ვერ მოვაშორეთ ვალია.
 მკითხველო იქნებ ვერ მიხვდი
 ან ძაან ძნელი გგონია;
 ეგ ჩემი ბრალი არ არის,
 სჩანს ფიქრი სხვაგან გქონია.

რ ე ბ უ ს ი

(წარმოდგენილი მ. თოიძესაგან.)

3_მ
4_ს

მს
რ
ს
კ

ანდასები, გამოცანები და რებუსი

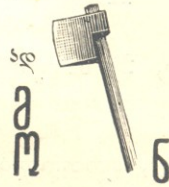

რ

რ

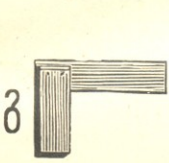
შ

ა
ბ
გ

უ

ბ

უ

ა

ბ
გ
დ

ბ

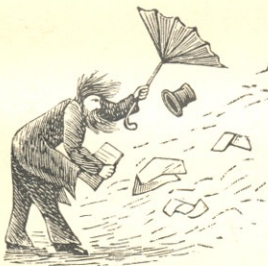
100

ბ

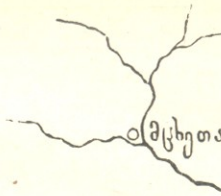

ა

ს

1
12 წელი
ლის

მცხეთა

უ
პ
რ

კ

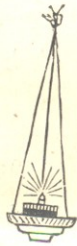

ა

თ

100 ში

შ

უ

1

3

ბ

საყენი

მ

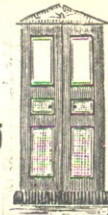
ს

ო

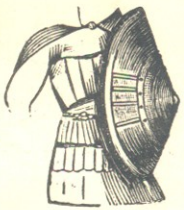
ა

არ 100 რ 100 რ 200 სის

ქალაქის
სახელი

ს

ა

ს

ამ რებუსის გამომცანებელათვის საჩუქრად მზად არის იგაჯ-არაქნი ავაკისა ორი ცალი კარგის უდით. ერთი მიუცემა ვინც ტფილისში გამოიცნობს პირველად. მეორე — ვინც ტფილისს გარედ.

III №-ის გამოცანების აღსნა:

1) მამალი, 2) სათვალები, 3) კრუხი და წიწილა, 4) ციცი-
ნათელა.

ზმა:—მეფე, ფოთოლი, ვაზი, რაქა, ორმო, ვარძია.

აკრასტისა: 1, ბაქრადე (ისტორიკოსი), 2, მეფე ერეკლე.

გამოცანა: ამ უჯრებში ისე ჩაიწერა სიტყვა, რომ მარჯვნივაც
და მარცხნივაც გამოვიდა ერთი და იგივე ხუთი სიტყვა.

ო	ლ	ო	ლ	ო
ა	ნ	ა		
ა	რ	ა		
	ი	ც	ი	
ა	ნ	ა	ბ	ა
	ნ			

რებუსი: თავს გვაფარია ბანივით სუბუქია და ვრცელია
როგორი მაღალიც იყვე ვერ მიგიწვდება ხელია,
არცა აქვს ბოძი, კედელი, თანჯარა, მასთან კარია;
აბა, თუ გამოიციანი, მზათ არის საჩუქარია.

ამასთანავე ნიშნავს ცას.

რებუსი ახსნეს ოც-და-ჩვიდმეტმა ყმაწვილმა სხვა-და-სხვა ქალა-
ქებში. დაპირებული „რობიზონ-კრუზო“ ერგულ ტფილისში რეზიკო
ვაბაშვილს და სოფ. რუისის სკოლის მოსწავლეს ქეთო ვენატაშვილს.

— ჭ რედაქტორ-გამომცემელი ან. აკისნიშვილი-წიგნობის. ჭ —

სამეცნიერო და სალიტერატურო გაზეთი

„კვალნი“

(დამატება „ჯეჯილისა“)

ბამოღის შოველ კვირა ღღეს

ხელის-მოწერა გაზეთ „კვალზე“ ამ 1893 წელს განიგრძობა წლიურად და ღირს გაუგზავნელად 7 მანეთი, ხოლო გაგზავნით 8 მანეთი.

ნახევარის წლისა გაუგზავნელად 3 მან. 50 კ., გაგზავნით 4 მანათი. სამი თვისა გაუგზავნელად 2 მანეთი, გაგზავნით 3 მანეთი. თითო ნომერი აბაზათ.

ვისაც მეორე ნახევარი წლის ფული არ შემოუტანია, ეთხოვთ დააჩქარონ ფულის შემოტანა, ხოლო ვისაც ჰსურს გაზეთის ახლად დაბარება ნახევარი წლით დამდგვის ივლისის თვიდან, უმორჩილესად ეთხოვთ მათ დროით შეგვატყობინონ.

ხელის-მოწერა მიიღება

ტფილისში არწრუნისეულ ქარვასლის ქართულ სახალხო სამკერთხელოში და „წერა-კითხვის საზოგადოების კანცელარიაში.“

ქალაქს გარეშე ხელის-მომწერთა შეუძლიანთ მიიქცენ „ჯეჯილის და „კვალის“ რედაქციაში ამ ჟურნალის დასაბარებლად.

ვინც „ჯეჯილსა“ და „კვალს“ ერთად დაიბარებს, იმათთვის წლიურად ეღირება გაუგზავნელად 10 მან., ხოლო გაგზავნით 12 მან.

კერძო განცხადება დაიბეჭდება სხვა-და-სხვა ენაზე.

რედაქტორ-გამომცემელი ან. თ.-წერეთლისა.

საქმაწვილო ნახატებიანი ჟურნალი

ჯეჯილი

წელიწადი მეოთხე

გამოვა 1893 წელსაც აგრეთვე ორ თვეში ერთხელ იმავე პროგრამით, როგორათაც აქამდის.

„ჯეჯილში“ დაიბეჭდება: მოთხრობანი, ლექსები, ზღაპრები, მოგზაურობის და შესანიშნავ-კაცთა ცხოვრების აღწერა, პოემები, მოკლე ამბები, სამეცნიერო წერილები, საბავშვო სათამაშონი და სავარჯიშონი, სამათემატიკო გამოცანები, იგაეები, ანდაზები, გამოცანები, ნარევი, რებუსები და სიმღერები ნოტებით.

ჟურნალში მონაწილეობის მიღება აღკვეთილს ყველა ჩვენმა საუკეთესო მწერლებმა.

ჟურნალი „ჯეჯილი“ ტფილისში დატარებით ღირს—3 მან., ტფილისს გარეშე გავზავნით 4 მან.

ცალკე ნომრის ფასი ტფილისში არის 70 კაპ., ხოლო სხვა ქალაქებში—ქუთაისს, ბათუმს და გორში,—75 კაპ.

ხელის მოწერა შეიძლება მხოლოდ წლით და ნახევარი წლით. ხელის მოწერა მიიღება:

1) ტფილისში—„წერა-კითხვის საზოგადოების“ კანცელარიაში (Дворцовая ул., д. Зем. Банка, № 102), „ქართველთა ამხანაგობის“ წიგნის მაღაზიაში და თვით „ჯეჯილის“ რედაქციაში (Большая водовозная ул., д. № 22 Аивазова).

2) ქუთაისში—ან. ბაქრაძესთან, ღიმ. ბაქრაძის სახლში.

3) გორში—ზ. დაეიდოვთან.

4) ბათუმში—მ. ნიკოლაძის საავენტოში.

5) საჩხერეში—ყარამან ჩხეიძისას.

6) ბაქოში—ეს. ამაშუკელთან.

7) ყვირილაში—თ. ხუსკივაძესთან.

შოსტის ადრესი: *Въ Тифлисъ, въ редакцію грузинскаго дѣтскаго журнала „Джеджили“.*

რედაქტორი-გამომცემელი ან. თუმანიშვილი-წერეთლისა.